

UNIVERSITY OF TORONTO



3 1761 01795443 9

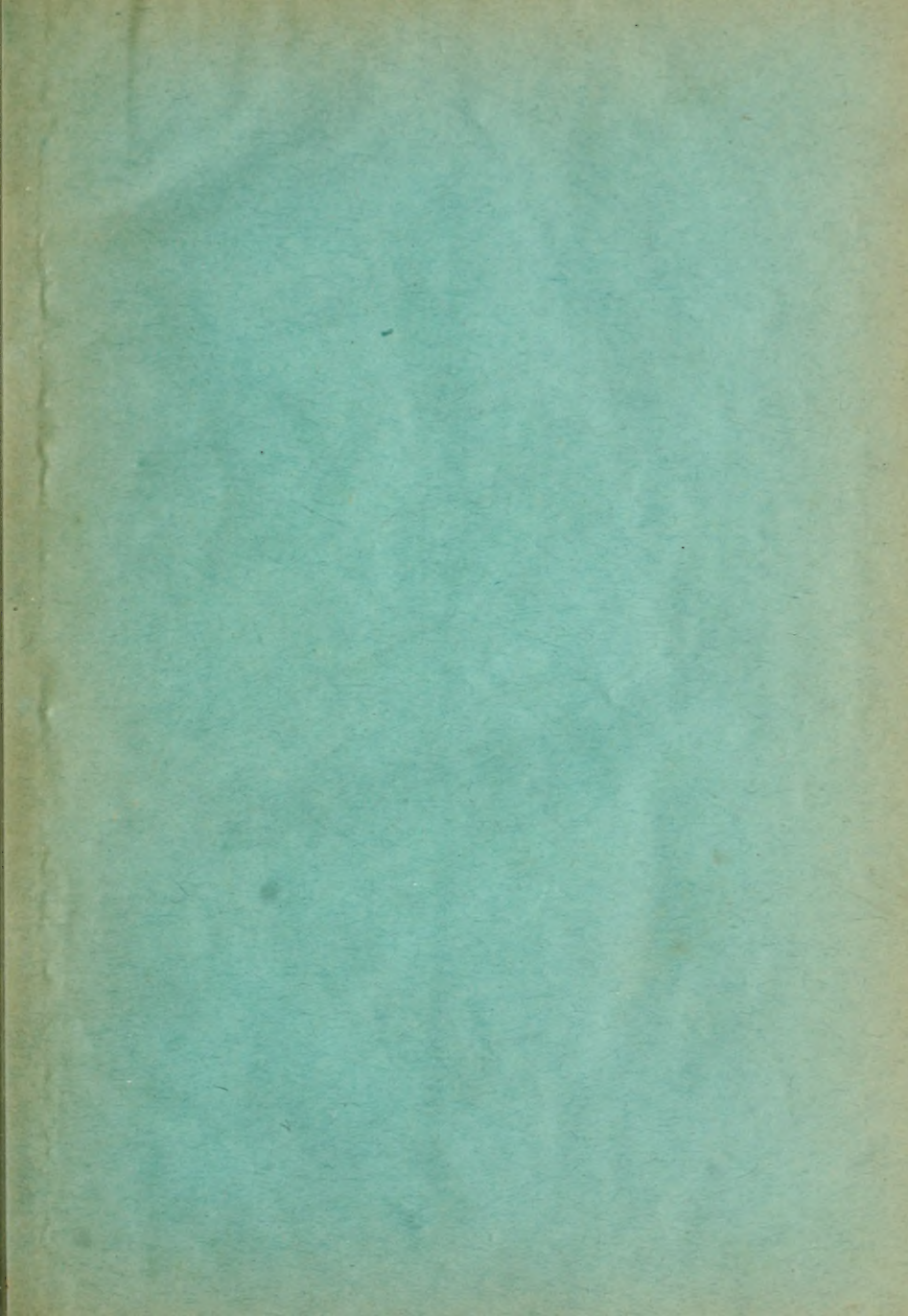
NA

1373

S5S2

1897







(مشوی)

زهی سلطان عادل، شاه دوران	شه عالم سلیم خان بن سلیمان
ادرنه شهرینه قیلدی نظر اول	قودی خیر ایله عالمده اثر اول
بو عالی جامعی اول قیلدی بنیاد	جهان طور دقجه اوله خیر ایله یاد
تراکت دقت وهم رسم و هیئت	محصل ختم اولوب درآنده صنعت
دیر کسز قبه نك آلتنده الحق	اوقبه اولدی بر طوب معلق
ایاصوفیه کبی بر قبه اصلا	یا بلمز بحث ایدر هب جمله دنیا
بو عالی قبه آندن اولدی اعظم	قالانک بیلمز م الله اعلم

انتها

آمانه اقدام و اهتمام ایلدیلر. کلدکارنده جسر مزبور دن سعادتله عبور
میسر اولوب اول عصرک شعراسندن هدانی آمانه بومصرع دلپذیری
تاریخ دیمشدر :

ایلدی کامل سلیمان کوپروسن سلطان سلیم

ابتدای بنای جامع شریف سلطان سلیم خان رحمة الله علیه

چونکه سعادتله تخت دولتمه قرار ایتدیلر شهر ادرنهیه کمال مرتبه
نظر شفقتاری اولمغین برجامع بناسنه امرهایونلری اولدی که
روزکارده مثالی اولیه. بوحقیر دخی بر رسم عالی ایلدم که ادرنه ایچنده
منظور خلق اوله. درت منارهسی قبه نك درت جانبنده واقع اولمشدر.
هپ اوچر شرفه لیدر. اوچر یوللر وایکیسنک یوللری بشقه بشقه
واقع اولمشدر. اول مقدا بنا اولنان اوچ شرفه لی برقله کیدر.
غایت قالیندر. اما بونک منارهسی هم نازک هم اوچر یوللری اولمق
غایت مشکل اولدیغی عقلایه معلومدر. خاق جهان دائرة امکاندن
خارج دیدکارینک برسبی ایاصوفیه قبهسی کبی قبه دولت اسلامیهده
بنا اولنمامشدر دیوکفره فجره نك معمار کیننلری مسلمانلره غلبه مز
واردر دیرلر ایش. اولقدر قبه طور غرق غایت مشکدر دیدکاری
بوحقیرک قلبنده قالمشدی. مزبور جامع بناسنده همت ایدوب بعون الله
تعالی سایه سلطان سلیم خاندان اظهار قدرت ایدوب بوقبه نك ایاصوفیه
قبه سندن التی ذراع قدین ودرت ذراع درینلکن زیاده ایلدم.

قاجیروب کنساردن یکا یتاق ایچنده دوشورمشلر . اول جهندن تملی
بوزولوب خراب ویباب اولمش . دریادن جانی هم صیغ و هم صاغ یردر .
دریادن طرفه کوپری یابلمق احسندر» دیو کوپروبی رسم ایدوب عرض
ایلدم . سعادتلو پادشاه غایت حظ ایدوب امر هایونلری ایله نیجه یوز
نچار و سنکتر اشلر ایله مقید اولوب هر آیاغنه بر قیلون مثال صندوقه
چاتیلوب آب دریای طولاندیلر و بیوک طولوملر ایله سلیمانی دیولری چکوب
بوشاتدیلر و زیبا محکم ستونلردن ایکی اوج آدم بویی قازقلر شاه مردی
ایله آره لرینه قورشون آقیدوب یکپاره شکلن باغلا دی .

(مشوی)

بیوردی بنده سینه حضرت شاه	پیام دریایه بر کوپری اوله راه
چکوب قوس قزح کپی کمر لر	که یکسان اوله خلقه بحر ایله بر
صالندی قعر دریاده اساسی	ایرشدی اوج اعلایه بناسی
حقک عونای ایله بولدی کالی	بیوک چکمجه ده کی اول جسر عالی
دون و کون اولو بن باعث دعایه	گذرگاه اولدی هپ بای و کدایه

اخراجاتنه یوز اون درت یوک و یتمش اوج بیک سکز یوز اللی
اوج آقچه صرف اولمشدر . اول جسر فلک بنیان اعجوبه زمان واقع
اولوب شاه جهان بو حقیره آفرین ایدوب سعادتله سکتواره روان
اولدیلر . آخر عمر لرنده فی سبیل الله غزائتی ایله مرادی منزل و مقصوده
ایر کوروب یایلرین یاصدیلر . جسر عالی که بناسنه تمام دقت و اهتمام اولنوب
نا تمام ایکن مرحوم و مغفور له وفات ایلیوب سلطان سلیم خان سعادتله
تخت دولته جلوس ایتدیلر . عسکر اسلامک آردنجه غزای کفار جانبه
سکتواره عزیمت ایلدکلرنده جسر مذکورک بناسندن کلی صفا ایدوب

اول معبردن کچمی اضطر این کوروب و سابقا کوپرو اولوب دریانک
موجی ایله خراب ویباب اولدیغین مشاهده ایلیوب ینه اول موضعه
بر جسر عالی بناسنه نیت ایدوب مسلمانلره کمال شفقتلرندن خاطر
حزینلرین رعایت قصد ایدرلر .

(نظم)

نیچه دعا ایله یاد ایتمیم اوسلطانی
دیلنده ورد ایدی منان واسم خانانی
باقاردی حال رعایایه عین شفقتله
اولوردی لطف کوروب هریری ثناخوانی

پس سعادتلو پادشاهک بو حقیره مباشرتن اعیان دولت وارکان
سعادت غایت موجه کوروب کمال کرمنه تحسین و آفرین ایتدیلر .

(نظم)

جهان بی بقا سیل فنا اوستنده برپلدر
بوکون اندن کچن آزاده دل، اهل توکلدر
کرك اعلى کرك ادنی کرك شاه و کرك قولدر
جهانده خیره سعی ایتمک کرك کیم اولمز اولغدر

سعادتله بوداعیلرینه بیوردیلرکه « بیوک چکمجهده کافر زماننده
کوپرو بنا ایدنلر نه طریقله ایلمشدر و خرابنه سبب نه اولمش؟ حالا جسر
بنا اولنمق لازم کلشدر . یريله تجسس ایدوب دردولته عرض ایلسون »
دیو فرمان هایونلری وارد اولغین حقیر دخی تمام احوالن تتبع ایلیوب
بر رسمه جواب ویردمکه « اولا پادشاهم بونک بناسی بی بنیاد اولماسنک
سببی مال خزینه صرفنده تمام مرتبه اهتمام ایتمش ایکن کوپرونی دریادن

اولوب حقیرك جاننه صوسپلدى. اولدم جناب كبريايه حمد ايليوب سعادتلو
پادشاهه بومزده صفا بخش واصل اولدینی کبی سعادته حدم و خشمه
عزیمت ایدوب کلدیلر. دولاب چرخ فلك کبی سرکردان و آب صفا
بخشی باغک زیر و بالاسنده روان کوروب بو ضعیفی خلعت الطاف
شهنشاهی ایله سیراب وریان ایلدیلر. اول محله مر حومک او طه باشیسی
دعا ایدوب ایتدی « پادشاهم بومعمار اغا بنده کزحالی آدم دکل. ولایتی
وارکبی نه عجب حال واقع اولدی. ! »

(بیت)

مکر خضر زماندر ماحصل بو پیر نورانی
نمایان ایتدی شاهه ظلمت ایچره آب حیوانی

(مثنوی)

دیدى شه ظاهراً بو صنعتدر لیک معینده هم کرامتدر
اولسه فتنده برکشی استاد اکاباب سعادت اوله کشاد
شکر و منت خدای منانه مالکز بویله کامل انسانه



دربیان جسر لطیف چکمه کیر درعهد سلیمان

خان علیه الرحمة والرضوان

برسحرینه اول سلطان بحر وبر، اول پادشاه نامورشهریار کامران
سلیمان انس و جان السلطان ابن السلطان سلیمان خان علیه الرحمة
والغفران شهر استانبولک اطرافنده سیرکوه و دشت نیتی ایله اطراف
عالی کشت ایدرکن یوللری سعادته چکمه کیره اوغرایوب فقرانک

مکنمیدر وهر فی استادلرینه تفویض لازمدر. دیوب بندۀ ناتوانی
احضارایتدیلر. سعادتلوپادشاهک حضورنده دعایدوب ایتدم: سعادتلو
پادشاهم کوزل فکر ایتشلر. بو محله دولاب قابلدر ولکن دولابک
اعلاسی باغک غایت اعلاسنده اولمقدر که هر محله صو جاری
اوله. پادشاهم بیور دینی اوزره اولورسه بعض یرلره صو چیقمامق لازم
کلور. پادشاه عالمناه حضرتلری « یوکسکده صو اولورمی ؟ » دیدیلر
« بلی پادشاهم پیکارلر اکثر طاعلر باشندهدر » دیدم .

(بیت)

یر یوزنده آچغه آققده در آب روان

لیک بالایه آقا خاک ایچره اولدچه نهان

مرحوم ومغفوله کیندو تصرفلرینک خلافی اولمغین کبریای
سلطنت مقتضاسنجه خاطر شریفلرینه اضطراب کلدی اماحق بوبندهلری
جانبنده اولمغین رضا کوستردیلر.

(مصراع)

کیمسه لر کورمش دکدر آقدوغن بالایه آب

« اکر بو محله صو چیقمز ایسه معمار ایله سویله شیرز » دیوب
سعادتله تخت دولته روان اولدیلر . اول دمده تعیین اولنان خدام
سدره مقامدن بر نیچه غلام عجمیان فرهاد وار متین آهنین ایله
کوهکنکه آغاز ایدوب اول دولاب دائره سن قازمه ایله آجدیلر .
بر آدم قامتی مقدار نیجه زمینی قازدقلری کبی براعلا کار کیر دولاب
دائره سنه راست کلدیلر که کافر زماننده دولاب قویوسی ایمش . طاشلری
خراب اولوب ایچروسنه یقلمش . هنوز صوی طاش اره سنده نمایان

والغفران سعادتله شهر استانبولك سوي غرييسنده اسكندر چاي
باغچهسي اولان رياض جنت نشاني سعادتله سيره واروب اتفاق اول يقينه
رستم پاشا سلطاني مهروماه سلطان باغچهسنة يوللري اوغرايوب
كشت وكذار صفاسيله بوستاني سير ايدوب كندولرينك باغچهسنة اول
مرتبه لطافت وسبزه زارنده چندان طراوت مشاهده ايتيوب بوستان
اوستهسنة سؤال ايدرلر كه « نچون بو باغچه اول باغچه كي خرم ودلكشا
اوليه ؟ خصوصا كه بوبابك خدامي اندن زياده وشريف وفضاسي صفا
بخش ولطيفدر . »

(مثنوی)

آنك صحنی سراسر سبزه تر بو باغك سبزه سي خاشا كه بکزر
آنك نغلی شکوفیه مزین آچلمش کللری بر نازه کاشن
بونك اشجاری هپ بی برک عریان مکر قهر خدادن اولی لرزان
آنك هر گوشه ده آب روانی ویرر چون آب حیواندن نشانی
بونك بر سبزه سی چون خضر پنهان صوی ظلمتده مخفی چشمه جان
محصل اعیان سلطنت ومقربان دولت بو وجهله جواب باصواب
ویرر لر كه « پادشاهم ! بر باغچه ده ماء جاری اولما یحقی سبزه زاری خرم اولمز . »

(بیت)

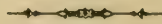
آتشی کورکه اولدی راحت دی پخته اولور آنک ایله هر شی
آبدن ایریشور جهانہ حیات و من الماء کل شیء حی
پس اول دم سعادتلو پادشاه مبارک دست شریفلریله اول باغچه نك
بر لطیف گوشه سنده نشان ایلوب بردولاب کردون نشان بنیادینه
مباشرت ایلسونلر دیدیلر . اول محله معماری دعوت ایتسونلر که کورسون

بر پیر عزیزدر بوبابده جمله دن الیق اول امکدار قولکدر « دینجه پادشاه
انس و جان مرحوم و مغفورله سلطان سلیمان خان علیه الرحمة والغفران
« بوبنا ایلدیکک بیت اللهی صدق و صفا و دعا ایله ینه سنن آچق
اولادر » دیو دعا و ثنا ایله مفتاحی جان و دلدن و یرنجه نیچه کز یافتاح
دیوب آچدم . محصل اول پادشاهک انعام و احساننه حد و غایه یوقدر .
حق تعالی اولاد و اتباعن و آخرین معمور ایلوب قائم مقام سلیمان
اولان سلطان مرادی معمر ایله .

(مشوی)

بن که معمار مبارک مقدم	بن که پیر خانقاه عالم
حق بیلیر یاپدم نیچه بیت آله	نیچه بیک محرابی قیلدم سجده کاه
حمد لله صاقلایوب اسلامی	عدل ایله حکم ایلدم احکامی
حسب حالم آ کلامه ک قصد ریا	اومارم کیم ایدرلر خیر دعا
مالی اوانلر ایدر جامع بنا	بردعا محتاجیدر بای و کدا
بنده اومارم اولاردن اولاین	رحمة الله علیهم اجمعین

مذکور جامع شریفک جمله توابع و لواحق ایله اخراجاتنه طقوز
یوز بیک و طقسان التی بیک اوج بیک سکه که هر سکه آلتمش اچقه
حسابی اوزره بش یوز طقسان یدی یوک و آلتمش بیک یوز سکسان
اچقه صرف اولنمشدز .



در بیان چاه دولاب باغچه بعون الله تعالی

برکون مرحوم و مغفورله سلطان سلیمان بن سلیم خان علیه الرحمة

(قطعه)

پادشاهك دولتنده جهد ایدوب ایلدم هر گوشه سن نقش و نكار
هم سریع وهم لطیف و بی بدل آز اولور آنی بیلور استادكار
دائماً حق سبحانه و تعالی درگاهنه تضرع و نیاز ایدوب شام و سحر
پرسوز و كذار اول جناب قاضی الحاجاته مناجات ایدوب دیر ایدم :

(مناجات)

الهی بیک بر آدك حرمتیچون حییک مصطفانك عزیزتیچون
طپوکه قریتیچون انیانك کنوز سری ایچون اولیانك
زیاد ایت پادشاهك دولتینی عدویه فرصتینی نصر تینی
بكا توفیقیکی همراه و یار ایت اساسن بوبنانك استوار ایت
پس حق سبحانه و تعالانك عون و عنایتی و پادشاهك همتی ایله
ایکی آی تمام اولنجه اصلاً بر گوشه قالمیوب قپوسی قپایو بنا تمام
اولدی . مهر جانتاب مثال مطلع سعادتدن پادشاه جهان پناه ظاهر
اولوب مفتاح منیف باب شریفی دعا ایلیوب مبارك دست شریفلرینه
ویردم .

(مثنوی)

حمد لله پادشاهم حق سكا ایلدی برجامع عالی بنا
آل بونی مفتاح بیت اللهدر رهنمای سالك آگاهدر
بابنك هر مصرعیدر برکتاب بوندن اولور ساکه لایبفتح باب
سعادتله مفتاحی دست مبارک لرینه ویردم . دعا ایلیوب القاوشدیروب
طوردم . سعادتلو پادشاه او طه باشی طرفه متوجه اولوب « فتح باب
جامعه الیق و احرری کیم اوله ؟ » دیدکلر نده « پادشاهم ! معمارا غا بنده کز

اولور» ديه بيوررلر. اول محله حقيه آدمير كلوب سراي اغالري دعوت ايدرلر ديو. على العجله سرايه واردم. ينه اغالربنانك نه زمانه تمام اولماسي ممكندر ديو سوال بيوردقارنده « پادشاه حضرتلرينه ايكي آيده تمام اولور ديو جواب ويردم شاهد طوتديلر ان شاء الله تعالى ايكي آيده تمام ايدوب صحيفه روزكارده برنام قويام » ديدم.

(قطعه)

عشق شيرين ايله باشه ايلدوب دركاري كسدكي طانغي طاشي سيرايدكز فرهادك جان ويروب جان اريدر محتله صنعتته هرچن ايش باشنه دوشه اكر استادك بونوعه جواب ويرنجه اغالر پادشاه عالمپناهه عرض ايدوب ديرلر كه « پادشاهم حريفه غيرت دوشمش. ان شاء الله عقل اولدر. بواهتمام كه بونده واردر عن قريب جامع شريفكزده نماز قيلمق نصيب اوله ». حقيه نه قدر بنا وسنك تراش بيكار واوباش وار ايسه محكم تنيه ايدوب يارار معتمدر قويوب وكوتوري يه قابل اولان ايشلري كوشه كوشه قابل اولان استادره كوتوري ويروب هربرينه قول قول ويروب براوغوردن يارار وكار گذار آدمير قويوب ليل ونهار برآن و برساعت قرار ايلميوب دمورلي عصايله پركار وار قبه نك مركز ومدارين دور ايدوب برهفته دن صكره بركون سعادتلو پادشاه سير بنايه كلوب « معمار! نيجه قول وقرار كده برقرار ميسك ؟ » ديو استفسار بيوردقارنده « بعون الله الملك الغفار اول كوندن ايكي آي اولنجه سعادتلو پادشاهمك هتي ايله جامع شريفك بالتمام قوسن قايوب مفايح ابوابن دست شريف كاميا بلرينه واصل ايدم » ديدم. ينه اغالري جمع ايدوب شاهدلرين تجديد ايليوب سراي هانلرينه روان اولديلر.

چونکه شه بوجوابی گوش ایلر . دلی دریا مثال جوش ایلر
استیوب آت غضبه شاه جهان . حدت ایله اولور بنایه روان

بو حقیر دخی بو احوال دن غافل مرمر جیلر کارخانه سی اولان
محلده محراب شریفک و منبر منیفک طرح و تقسیمنده ایکن سعادتلو
پادشاه کلدیله . ادب برله سالاملایوب مقام خدمتده طوردوم . مرحوم
ومغفورله روی جلال ایله بو حقیر ضعیف الحالدن اول بنالرک
احوالندن سؤال ایدوب « نیچون بنم جامع ایله مقید اولمایوب مهم
اولیان نسنلر ایله تعطیل اوقات ایلرسک ؟ جدم سلطان محمد خان
معماری سکا نمونه یتزمی ؟ » دیدی و « بکا بوبنا نه زمانده تمام
اولور تیز خبر ویر . یوقسه سن بیلورسک » دیدیلر . چونکه بو شدت
و حدتله پادشاه جهان پناهنده کمال غضبی مشاهده ایلدم ، بومور ضعیف
الحال مبهوت و لال اولدم . آخر قدره الله ایله لسانمه بلا تردد بوجاری
اولدی که : « سعادتلو پادشاهمک دولتنده ایکی آیده ان شاء الله تعالی تمام
اولور » تکرار سؤال بیوردقلرنده آغالر دخی « معمار اغا سعادتلو
پادشاه نه بیوررلر ایشدیرمیسک بوبنا قچن قپوسی قپایو تمام اولور ؟ »
دیدکلرنده ینه « ایکی آی تمام اولنجه بوبناده تمام اولور » دیدم . حاضر
اولان آغالری مرحوم شاهد طوتوب « معمار ! هله ایکی آی اولنجه
تمام اولنزه سنکله سویلشورز » دیوب سرای هایونلرینه رواز اولدیله .
سرایه واردقلرنده خزینه دار باشی یه وسائر آغالره بیوررلرکه « معمارک
جنونی ظاهر اولدی . هیچ ایکی آیده برنیجه یللق کار تمکنمیدر ؟ حریف
باشی قورقوسندن عقلنی آلدردی . چاغیروب سزده سؤال ایدکنز
کورک نه جواب ویریر . اکر خلط کلام ایدرسه بنا احوالی مشکل

(نظم)

اولدی جامع مجمع اهل صفا جنت آسا بر مقام دلکشا
جاملر چون شهر روح الامین رسمنک حیرانی نقاشان چین

چونکه جامع شریفک قبه لطیفی قیاندی وسائر گوشه لرینک بناسی.
قرارین بولدی مرحوم قباله الکتاب حسن قره حصارى خط مشا
ایله قبه سمن سیاسنه (الله یمسک السموات والارض) آیه کریمه سنی
الی آخره تحریر وهر باب جنت مثالك کتابه سنه مناسب طالب وراغب
اولور نیجه دلکش خطوط تسطیر ایدوب سنکتر اشلر و نقاشلر آتی
صحیفه روزکارده تاریخ ایدوب یازدیلر

سعادتلو پادشاه ادرنده ایکن فرهاد پاشاسرای بنا اولندی وامنای
و کتاب هربری بنا بهانه سیله کندی غم خانهلرین تعمیر ایلدکلرینه بناء
بنا کج اولماسی صددنده ارباب نفاق اتفاقله غرض آمیز تحریر ایدوب
بوبنا زماننده بنا اولنان خانهلر جامع شریف تمامتنددر دیرلر . اول
معاندن سؤال امین بنا اولان کیمسه دن اولور . لکن بو حقیر ایچون
« بنای قره چاموردن چیقارمغه قادر دکلدر . عیبی ظاهر اوله » دیو بعض
احمقلر قبه نك طورمه سنده شبهه واردر حریف اکا حیراندر همان
کونن کچریر تدارکدن قالمش سودا غلبه سیله جنون وادیسنه وارمشدر
دیدیلر .

اولدی افکار ایله مکر شیدا قیلدی مختل دماغی سودا
پادشاهدن که اهتمام اولمز شبهه یوقدر بوایش تمام اولمز
بودررشمدی جمله قول انام ایکی ییلده بحید اولاتمام
دقتی اولدی ایسه سرکارک باقی فرمان جناب خنکارک

نام جزیره معدنندگان کسوب ویشیل مرمی لری عربستاندن وسماقی
شمس لهر وهرقطعه که هر برینک نظیری روزکارده یوقدر دینلسه سزادر
کافی معلوم برکوهر کران بهادر .

(قطعه)

مرمری ویریدی آنک هر زمان موج دریای ملاحظدن نشان
صفه لهر منزلکه اهل صفا جامه لهر آینه عالم نما
وهر باب مصنع وکنده کاریسی عاج آبوسله صدفکاری بر صفة
ارژنکی پرنفش و نکاردر که منظور اعیان روزکار و مقبول اهالی
دارودیار واقع اولمش و اول کرسی عرش سایه و کرسی پایه یادکار
استادکار گذارد در دهره نمونه قالمش آنک نظیری فلکده نه کلور
ته کله جکدر .

(بیت)

قیلسه او کرسی نی نوله عشاق کی بی بوس مانند صبح وشام اکاعاج آبوس
و اول جامع شریفک قبایلری دریای لطافتک حبابلری کبی زین اونوب
قبه عالیسی آسمان کردار و علم زرنکاری اوزرنده مهر پر انوار کبی
روشن و پدیدار و مناره لهر ایله قبه قبه الاسلام اولان حبیب مختار ایله
مثال چهاریار واقع اولمش ایدی و منقش جاملری بی نظیر و بی عدیل
مانند شهر جبریل نه کون که تاب آفتاب ایله منور و روشن اولسه هر دم
بهار بر مزمین کلشن اولور و سماء مینا کونی نقش بو قلمون کوستروب
زمین و زمان نمونه نقش و نکار ایتمک ایچون لعل و شکر و لاجورد
و زرنکار صرف ایلیوب بر نقش دلکشا و زیبا کوستریر که عین اولو الابصار
لأنک لطافته حیران اولور !

نیجه بيك عجمی اوغلانلری دولابه کیروب و نصارای افرنجدن نیجه بيك دیوسایمان براوغوردن قومه هایدوب مذکور ثانهیه بر دیرک دها طاقوب الله الله دیوب دولت پادشاهیده آسانقله عمود مذکوری محور کردون کبی قویاردقلری ساعت بکره لردن بلدی ریملر کبی آتشلر صاحیلوب اول قنانه عظیم طاقت کتوره میوب طوب کبی چانیوب بر قاقچی حلاج یابندن پنجه آتیلور کبی آتدی . محصل اول تدارک اولنان یده که آتوب الله الله صداسیله دولت پادشاهیده آسانقله ایندیروب قربانلر کیسیلوب فقرايه احسانلر اولندی . بعده سایمان دیولری فلنکه بندیروب بنای شریفه کتوردیلر . امر پادشاهله زیاده سی کیسیلوب سائر دیرکلر ایله برابر اولدی . و برستون دخی اسکندریه دن ماونه ایله کتوردیلر . و برستون بعلبکدن دریا کنارینه ایندیروب ماونه ایله کتوردیلر . و برستون سرای عامرده حاضر بولندی .

(نظم)

اولدی کعبه بوجامع موزون	چاریار اولدی آنده چارستون
چار رکن اوزره خاذه اسلام	چاریار ایله بولدی استحکام
اومازم اوله بنده زاره	بونلرک یوزی صوینه چاره
بر نیجه روزکار لیل ونهار	بر نیجه اوستاد کار کذار

هنجار عقل تمام عیار ایله بر آن و بر ساعت قرار ایلمیوب هر گوشه -
 سنده اهتمام تام ایدوب قوس فلک مانند طاقهای دلپسندین ابروی
 خوبان مثال سیرنده عین ارباب کمال حیران وملون مرمرلرینک هربری
 شهره آفاق اولوب بردیاردن یادکار گلش واکثر اهل تواریخ قولنجه
 سرای بلقیس حضرت سایاندن قالمش ایدی . و آق مرمرلری مارمره

اودم طرح ایلیوب اسکی سرانی سایمانیه به اوردم بنای
بیور اهل هنر اول آخر نه صنعتلر اولوبدر آنده ظاهر

پس بروقت شریف وبرساعت سعد ولطفیده اول جامع منیفه
تمل اورلدی وقربانلر کیلوب فقرا وصلحایه بی نهاییه انعام واحسانه
مباشرت اولندی .

آوردن ستونهای مرمر آن جامع خجسته منظر

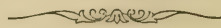
اولا اول چار مرمر ستون که مقام چهار یارگزیندر، هربری برسرو
سرافراز ریاض دیندر، هربری بردیاردن گلشدر . جمله دن بری
قیزطائی محله سی دیدکلری محله کافر زماننده برقیز دیکمش قیزطائی
دیمکه معروف برعمود یکپاره مناره مثال ایدی .

(نظم)

مکرکیم اول ستون پاک مرمر سپهرک چرخنه اولمشدی محور
دوکوب برقیزخزینه انس وجانه آنی یاد اولغه قلمش نشانه
ایروب برکوهکن وش ذوقفونه ستون ایتمش بوطاق بی ستونه

محصل پادشاه عالمپناهک امرهایونلری ایله بیوک قالیون دیدکلری
ستونلر دیکیلوب قات قات محکم اسکله پیدا ایتدک وعظیم ماونه قمانه لرین
بریره جمع ایلیوب آدم کوده سی کبی پلامارلر ایله تیمورلی بکره لره
باغالیوب وستون مزبورک طور دینگی رده کوده سن سراپا قادرغه دیرکلری
ایله محکم بند ایلیوب ایکی یردن آدم کوده سی کبی قمانه لری پولاد بکره لره
طاقوب ونجه رده محکم ارغالر وچرخ فلک کردار دولابلر قوزوب

عمارته مدارس قیلمی محکم	بنای جامع و دارالشفاهم
یسه آندن کدا وبای نعمت	طوره طور دجه عالم تا قیامت
اوشاهک روحی ایچون هر سقایه	سبیل ایله طور وبای و کدایه
برهنه پای اولور سعدی شیدا	حسین کربلا عشقینه سقا
ایروب خضره اولور پیر هنرور	صوکی خیر اولمز ای بردار
اولور چشمه سقاوش یولده کویا	طوروب هر کسه دیر الله ایچون ما
طریق دوسته خیر استین داد	ایده الله ایچون بر چشمه بنیاد
اومارم بو صودن ایدن صفائی	دعادن اکه معمار کدائی
خدایا عونکی همراه ایله	یرین قرب رسول الله ایله



صفت بناشدن جامع سلطان سلیمان خان در شهر استانبول باهتام تام اوشرف قبول یافت

بر صبح اول شمس سپهر عرفان و اول محبوب قلوب انس و جان
پادشاه کامران مرحوم و مغفور له سلطان سلیمان خان بن سلیم خان علیه الرحمة
والغفران حضرت تالینک مبارک قلب شریف لرینه بنای جامع منیفه مباشرت
فکری کذران ایلیوب بو عبد حقیر ناتوان سنان عبد المنان بنده سنی
دعوت ایدوب جامع شریف خصوصنده مشورت اولنوب رسم بنا
تعیین و مقام منیف تبیین اولندی .

(مثنوی)

بیوردی اول شه فرخنده طالع پیام کندولره بر خوب جامع

بناءً جواب ویروب ایتم : « سعادتلو پادشاهه معلومدرکه بوصوی کونک ایله کتورمدم . بور ایرماقدر که کارگیر یوللر ایله روانه ایلدک که غل وغشدن پاک عین تابنا کدر » دیو دعا ایلم . اولمدده دخی خلعت انعامیله سرفراز اولدم . اول زمانده وزیراعظم اولان صاحب سعادت مراد ایندنیلرکه شهر ایچنده قرق چشمه باشی بر نیچه یرده سرچشمه لر پیدا اولوب سقالر هر محله ایرشدیره لر . مرحوم پادشاه جهان بیور . دیلرکه « بنم مقصودم بوصو هر محله یه روانه اوله . چشمه بنا اولدجق یرده چشمه وقابلیت اولیان یوکسک یرلرده طاتلی قویولر اوله که صو ایچنه اوغرایه . تا کیم هر یرده پیر وضعیف وطول خاتونلر ، اوشاجق اوغلا نچقلمر دستیلر وبارداقلمین طولدیروب دوام دولتمه دعا ایلیه لر . »

(بیت)

اولوب حق دستگیری اول امیرک معنی اولدیلر بای وفقیرک
 الحمد لله الملك المنان اول سایمان زمانه بوقدر انس وجانک دعاسی
 یرکاتی الی اتماء الزمان شام وسحر پیر وجوان نئالرینی وردزبان وحرز
 جان ایدینورلر .

(مثنوی)

زهی سلطان ابو الخیرات غازی	سلاطین جهانک سرفرازی
کتوردی چشمه لر سلطان سلیمان	آنک خیرانه یوق حد وپایان
دیمشلسیر ایدنلر روزکاری	اولور برخیر جاری ماء جاری
خزینه دوکدی صویولنه اول شاه	ستانبول خلقنی هپ قیلدی ریان
چکوب شمشر قیلدی قصد کفار	غزا اوستده ویردی جانی ناچار
آچوب بلغار ایله افرنج روسی	تمام اولدی قلاع انکروسی

مجمع الانهار در زیر زمینده بنای تملی ایله شو ایله ملاحظه اولنه که
غاطه قله سنجهدر .

(مثنوی)

اوراده دلکشا آب مصفا اولور عیناً تسمى سلسبیل
او حوض مهوش و خوب مدور اولور باغ جانده حوض کوثر

آندن صکره یولارینی تعمیر ایدوب ۹۶۲ تاریخک ذی القعدة سی
اواننده مباشرت اولنوب ۹۷۱ تاریخنده ^{سؤال} تمام اولمشدر . اخراجاته
درت یوز کره یوز بیک وایکی یوز بیک و آلتمش اوچ بیک التمش اوچ
آچه صرف اولنوب بعده سیل عظیمده منهدم اولان معلق کمرینک
تکرار بناسنه طقسان یدی یوک و طقسان بر بیک یوز قرق درت آچه
صرف اولمشدر . ونجه زحمت بی پایاندن صکره اول آب روانی چشمه
قرق چشمه سمتنه روان ایلدک . جناب شاه جهانده مرده جیار روانه
اولدی .

(نظم)

دیدیلر ای شاه عالم، خسرو انجم حشم
بخت عز و دولتک اولسون زیاده دمبدم
حمدلله پادشاهم کلدی اول آب روان
اولدی آسوده دوام دولتکده انس و جان

مکر اولدم سعادتلو پادشاه آدم کوندروب تازه کلن صودن سرای
عامر ده کتورت مشر . بعضلر بونده یکی صو رایحه سی یوق ، اسکی صودر
دیو معارض اولمش . بو حقیر دخی غبار مقدملرینه صفا ایله روانه
اولدیغمده اغالر بو صویک رایحه سی اولمدیغک سین سؤال ایلدکلرینه

او مقدر. مرور ایام ایله یقیلوب زیر زمنده بی نشان اولمشدر. ان شاءالله
تعالی پادشاه جهان پناه دولتنده عن قریب ظهور ایتمک امید اولنور»
دیدم. بوجواب باصوابه تسایم ایدوب تمام صفا ایله سرای هایونلرینه
روانه اولدیلم. القال علی ماجری.

حکمت خدا اول دره لرك هر برنده کارگیر عالی حوضلر وزیبا
یکپاره مرمردن اولوقلر برنجیه یرده ظاهر اولدی. مذکور امین بنا
هر برنده سعادتلو پادشاهه مژده جیلر کوندر یردی. ینه برمدتن صکره
شوکتلو پادشاه دولتله کلوب چیتان حوضلری ومرمرا ناودانلری سیر
ایلیوب بو حقیری خلعت احسان والتفاتلری اعتباریه کامکار ایلدیلرکه
محسود اعیان روزگار اولدم.

(نظم)

مظهر دوشنبجه لطف شه داد کستره

اول دمده همتیله ال اوردق کمرلره

دوکنک او یولده صو یرینه سیم ایله زری

افلاکه ایردی قوس قزح وش کمرلری

یولندن ایلدک صولری چشمه یه روان

قیلدی دعای خیر بزه شاه انس وجان

جهان دن بری اوزون کمر دیمکله مشهور اولمشدر. قامتی یکریمی
ذراع وطولی بیک ایکی یوز یکریمی ذراعدر تملی ایله. کوزجه کمر
دخی برقاچ عالی کمرلردر. ومغلووه کمری اوچ طبقه در و طبقه سنک
کوپری مثال یولی واردر آتلی کچر. قدی التمش بش ذراعدر و تملی اون
سکنر ذراعدر. ومدرس کمرلری دخی برقاچ کمردر و اول حوض که

آلمق محققدر . خصوصاً ایام باخورده اصلاً صولر بوندن اکسیک
اولماز « دیو دغالر ایلدم .

(نظم)

پادشاهم روان اوله هر دم صو کبی خاک پایکه عالم
کلماتک مثال چشمه جان ویره دل تشنه یه صفا هر آن
اومارم ویره ساکه حی صمد خضر زنده کبی حیات ابد
تخت دولته کامران اوله سک تخت وعزتله همعنان اوله سک

آندن سعادتلو پادشاهم ایله بردریه دها عزیمت ایدوب آنده
دخی کماکان برنیچه لوله لر صوروان اولمش کوروب اول آب مصفادن
صفا ایله نوش ایدوب بردریه دها روانه اولدیلر . آنده دخی آب
مصفانک لطافت ایله جریان مشاهده ایلوب مبارک قاشلرینک چینی
کیدوب موج دریای غضبلری بالتام سکونت بولوب بو حقیری خلعت
کامکاریه سر افزاز ایدوب برنیچه وجهله اقرانمدن ممتاز ایلدیلر .

(بیت)

بی ستون دهرده اول خسرو شیرین سخن
بنده ده جان اوینا مقده خدمتنده کوهن

اما اول سرخیل اهل نفاقک خار و خاشاکن کیدورب آب حیاتن
بی نام و نشان ایتک مقامنه واردی . سعادتلو پادشاه امین مذکور
التفات ایلمیوب بو حقیری الطاف عمیمه لری ایله شادان ایلوب تخت
دولته عزیمت محلنده حکمت الهیه ایله لسانمه جاری اولدی که :
« سعادتلو پادشاهم ! بو بنده کک صو یوللری بناسنده نیجه تصرف خاصم
واردر . جمله دن بری بودره لرك هر برنده حوضلو کافری مرمر اولوقلر

(مثنوی)

پادشاهم مدام وار اوله سگ تخت دولته بر قرار اوله سگ
 بن نه خاتم که همچو خضر زمان ایدم اظهار چشمه حیوان
 لیک فتمده خیلی استادم خسروا خدمتکده فرهادم
 نوله اولسه بومور زار و ذلیل سن سلیمانہ بویله خیره دلیل
 ویره منع خیره حق انصاف ایریشیر منزله بو چشمه صاف
 نوش ایدوب صبح وشام بای و کدا ایدلر پادشاهه خیر دعا

چونکه سعادتلو پادشاهک کلدو کین کوردم یوقاروده صو اولان
 دره لره آدملر کوندروب لوله لرین ترتیب ایتمهک تقید ایتمش ایدم .
 پادشاه عالمپناه حضر تلی « هانی عرض اولنان صولر نرده در؟ کل
 کوتر » دیدکلرنده یوله دوشوب ایکنجی دردیہ وارنجہ افتان وخیزان
 مردء بی جان کبی ناتوان اولوب جناب منانه هر آن نیازدن خالی اولیوب
 اوقاضی الحاجاته مناجات ایدوب دیر ایدم که :

یا الهی ! علیم وداناسک جمله اضداد دن مبراسک
 بی وادی غمده زار ایتمه شه یاننده ذلیل وخوار ایتمه

پس اول دردیہ واردق که اوتوز لوله صو عرض اولمشدر .
 تختلرله لوله لری قونمش . اوتوز لوله صو آقدیغندن ماعدا اوزرندن
 زیاده سی اون لوله مقدری صو طاشوب آقار . سعادتلو پادشاه اول
 آب مصفای کوردکده بر مقدار صفا حاصل ایدوب « معمار ! کل بری
 صوهمان بومیدر، غیر یی یرلرده دخی وارمیدر؟ » دیدکلرنده « بی سعادتلو
 پادشاهم ! ایکی درده دخی بونلرک امثالی صولر حالیا پادشاه دولتنده
 جاریدر . پادشاهم ! عرض اولنان یوز لوله اما زیاده سی الی لوله دخی

لکن عقلاً اورته سنده سو پیدا وهویدا دکل ایکن یالکز معمار سوزیله
 مباشرت کار وخزینہ دوکک ایله شهره سو گلسن کیم بیلور . خصوصا
 بونجه کوهساری خاک ایتکه مال بی شمار صرف اولنق لازم کلور .
 بومعمار علم غییدن خبردار میدرکه بومقدار لوله سو واردر دیو تعین
 ایلر . بیلزمی که خزینہ دوکوب نیجه چشمه سارک رهگذارین احضار
 ایدرلر و صوی غیری جانبه فرار ایدر . بوروشندرکه هر سو یولی
 صویه دلیل وهر سبزه زارده چشمه سلسبیل اولماز .

(بیت)

صو دکل بوخیال خواب آنجق سرآبی قو سراب آنجق

دیو مرحومی بر مرتبه صفای آبدن مهجور و پرتاب ایدرلر که
 آتش غضب ایله مهر جهانتاب کردار قصد آزار دل زار و بیقرار
 یولنه کیدرلر . فقیر بو احوال دن غافل ابتدان بودرلرک یوقارولرین
 کس دیروب هر درده نه مقدار سو وار ایسه جمع ایدوب لوله لر ایله
 آتمق تدارکنده واک صکره کی دره یه که شهر دن جانبه واقع اولور ال
 اورمق صد دنده ایکن سعادتلو پادشاهم سائر زمانده سیر طریقله شکار
 ایدرک کلور ایدی . بودفعه غایتله تنها چیقہ کلدی لر . امین بنا ایله
 سلامیوب ظور دق . پادشاه حضرتلری « معمار ! بودرده نه مقدار سو
 وار ؟ » دیدیکی محله بن دخی « سعادتلو پادشاهم ! تخمین اولنان
 اوزره یازلمشدر بش لوله در » دیدیکمده امین بناتعرض ایدوب « پادشاهم
 معمارا غا بنده کز عجب فننده ما هر در و استاد کاملدر . زیر زمینده نهان
 اولان صوی روی زمینده کی کبی بیلور . بو بایده خلق عالمک خلا فنده
 براوزکه معنایه واصلدر « دیدیکی محله بیلدم که بو بایده نیجه گفت وکو
 اولمشدر . لازم کلدی که سعادتلو پادشاهم

اول سلیمان انس و جان بومور ناتوان ایله مشورت ایدوب سعادتله
بیوردیلرکه « بوصولک کله سی نه طریقله ممکن اوله ؟ » بن دخی « پادشاهم
بونده ایکی طریق واردر : بری اولدرکه بنده لرکزک حد و حصری
یوق . بیورک هربری خدمته جان ویریر . بری دخی بودرکه اجرته
هرکسه دست مزد تعیین اولنه خزینه صرف اولنوب استادتله اسلنه «
مرحوم و مغفورله « اولکی تدبیریک بزه فائده سی اولیوب ایل خیری
اولوب تدبیر صکره اولان تدبیردرکه کندو مالمزدن اجرت ایله کتو .
ردیکک کیمسه نک ذره مقداری خاطرری زنجیده اولمیه » دیو بیوردیلر .

(بیت)

زهی سلطان غازی شاه عادل که آندن اولمیه آزرده بردل

پس بومور ناتوانک بوکونه تدبیرینه آفرین ایدوب بوخبرمسرت
اثردن فرحان و شادان اولوب اول زمانده اغالردن کیلون علی اغا دیمکه
معروف کیمسنه ، که مصر پاشاسی اولمشدر ، امین بنا نصب اولنوب
خدام آستانه سعادت پناهدن و معتمدان پادشاهیدن نیجه استاد کردان
جمع اولوب بروقت شریفده وساعت لطیفده معهود اولان صویولرینه
ال اوروب اطرافن آچوب تعمیرده مباشرت اولندی . بر قاق کون
صکره قصه آب روان هرلسانده جریان ایدوب خلق آردسنده واقع
اولاب رطب و یابس کلماتی امین بنا کوش ایدوب اتفاق اعیان ایله
سلیمان زمانه عرض ایدوب فراغت جانبن اولی واحری کوسترمک
قصدینه وزرای نیکورای دخی مال و خزائنک حفظ و حراستی لازمدر
دیو بوکارک دفعی مراد ایدینورلر و عرضلر ایدرلرکه سعادتلو پادشاهم
بو خیر آب روان صدقات جاریه مثابه سنده بر فیض عمیم و خیر عظیمدر .

(بیت)

باغلام کنک کبی بریخه یردن کهری

اولمیچون بوصفا بخش صویک راهبری

بو حقیر دخی الله تعالیه توکل ایلیوب هوایی ترازو ایله وادیلرک
بالا وپستن یوقلایوب اول اسکی یوللرین کوبکو جست وجوده
و بو امر عظیمک فکرنده جناب قاضی الحاجاته مناجات ایدوب
دیر ایدم که : ای صانع پروردکار ، وای قادر و جبار ! بومور خاکسار
و بی دل و بی کارک نه مقدراری اوله که خدمت سلیمان زمانده قولنه اعتبار
اوله . مکر عنایت تودستگیرما باشد . دیوب محصل اول کریو دلرده کریزان
اولان آب روانک رهگذاری خراب و یساب اولوب نهانی کریزان
اولان آب چمنزار آره سنندن جانب صحرایه روانه اولمشیدی . محصل
پیکاری باشندن ایوب جانب کوهیدن برخندق کسوب صحرایه یایلان
صوی عینیه اول دریه کتوروب بنده چکوب علم هندسه طریقیجه
تخته لره لوله لر طاقوب قاچ لوله یه تحملی اولدیغین بیلدکن صکره همان
اول قیاس اوزره سائر دره لرک سبزه ونشوو نمانسندن هندسه تقریبیه
یازوب پادشاه عالمنه حضرت لرینه بو وجهله بیان ایتدمه « سعادتلو پادشاهم !
بو ظلمت خاکده اول چشمه جانندن نشان و بو خضرایه خضر زماندن
اخبار آب حیوان عقلای اولی الابصاره کوندن عیان و بو وادیلر صوی
ظاهر و یوللری دخی او یله لک یوله دکن حاضر و بونک تمام اولماسی
امر شهنشاهی به دائر در . »

(قطعه)

ای سلیمان زمان تحت سعادتده بودر عرضی بومور ضعیفک آباغک طیراغنه
همت ایلک کیم صو آفدیغی بره یینه آقار آقه کمشدر ستانبولک اوباغ وراغنه

(بیت)

قاچغین کی بوزوب مکر اول آب بندی
ایتدی نهان خاروخس ایچنده کندی

چونکه سعادتلو پادشاه عالمناهک بو آب مصفایه حباب آسا نظری دوشدی
بادی نظرده بو آب روانک شهر استانبوله کلهسی چشم جهان بیننه آسان
کورینوب بو قاچغینی یوله کتوروب تشنکان عالمی سیراب ایتمه نیت
خیر ایله رخس همتی وادی عزیمته سوروب سرای هایونه کلدکرنده
اعیان سلطنتی جمع ایدوب بوشهرک سابقا باعث نشوونماسی اولان آب
روان بخش و دلکشاسی نه طریقله کلدو کین تفحص و تجسس بیوردقلرنده
احباب تورخ قولی اوزره حکایت سلفدن قصه بوکامنجرا اولورکه سابقا
بانی شهر قسطنطنیه اولان یانقوبن مادیان بوشهری بنیاد ایلدکده یدی
طاعی قلعه نیک ایچنه آلوب جزیره هفت جبل دیو آدویره مشر .
اوزمانده عالی بنارک آب روان جمع ایتمه خلیج لر بنا ایلمشدر . حالا
چقور بوستانلر آنلردن نشانه در و آت میدانی آلتنده بیک بر دیرک
آنلردندر . آنلرده جمع اولان یاغمور صولریله کینورلر ایش . صکره
بر پادشاه دخی قرق چشمه کمرلرین بنا ایدوب اول جانبدن صو
کتورمش . بعده آمیزش آب و خاکله مرکزندن آریلوب نابود
اولمشدر دیو عرض اولندقدده مرحوم و مغفور « هر صنعتک استادی
وهربی ستونک فرهادی واردر بوکاری معمار ایله مشاوره لازمدر بونک
لازم اولان عملیسیدر ، عملیسی دکلدر » دیوب اول سایمان انس و جان
بومور ناتوانی حقدده امر عالیشانلری بووجهله اولورکه معمار کارگذار
بو آب روانک شهر استانبوله کلهسی باینده دقت و اهتمام ایتسون که مقصود
شریف عالمکیر مدر دیو بو بنده لرینه صویوللری احوالن سپارش ایلدیله .

ویدی یرده کو پری واون بش یرده صویولی کمرلی والتی محزن
واون طقوزخان واونوزاوج حمام بنا اولمشدر .



دریان بنای طاقهء فلک نشان برای آمدن آب روان
چشمه های مقبول شهر استانبول وخیرلطیف آن سلیمان
انس و جان پادشاه جهان علیه الرحمة والرضوان

(قطعه)

خان سلیمان اوسر چشمه جود واحسان
ایتدی مقصودکی سیراب اوله لطفیله جهان
ابر فیضیله ایره تشنه لره آب روان
نوش ایدوب حشره دکین ایده دعا پیروجوان

بر سحرگاه اول مهر سپهر سلطنت جهان بانی، صدر نشین اورنگ
خسروانی، شهباز هایون بال فرح فال سعادت نشان و فلک آشیان مرحوم
ومغفور له سلطان سلیمان خان بن سلیم خان علیه الرحمة والرضوان آفتاب
جهانتاب مثال جمال با کمال ایله جهانی سیر وکنار ایدرکن اطراف شهر
استانبولده کاغذخانه یازولرین کشت وکذار ایدره ک سعادتله یوللری
برخرم سبزه زاره وبردلکش چمنزاره ایریشور که آب روانی سراب
آسا خاروخاشاک ایچنده نهان اولوب جابجایوللری خراب ویباب اولوب
ظلمت خاک سیاهیده چشمه حیوان مثال عین عالمدن نهان اولمش .

اوریلوب یاب یاب بنا یردن کوتوریلوب قبا بلری دریای لطافتک جبا بلری
کچی باش کتوردی و ملون کمر لری قوس قزخ کچی آسمانه پیوسته اولدی.

(بیت)

دیگلمش صانمه کز مر مردیر کلر در حریمنده

تماشا ایتمه که طورمش نیجه سرو سمن سیما

و هر صفة دلکشاسی بر مسیره صفا افزا اولوب ایکی مناره سی کویا
بر پریر روشن ضمیر اوکنده قیامه کلش ایکی قیامت قد جوان زیبا کچی مقام
خدمتده برپا ایدی و حرم محترمی طرف شاهیده مثال راه صفا ایدی.
بحمدالله عون الهی ایله تمامی میسر اولدی. طقوز یوزاللی تاریخنده
ربیع الاولک ابتدا سنده مباشرت اولنوب طقوز یوزاللی بش رجب
شریفنده نماز قیلنوب (معبدرسول امین) تاریخ واقع اولمشدر. اخراجاته
یوزاللی بریوک افچه صرف اولندی.

(متوی)

هواسی جانفزا ، آبی مصفا	زهی عالی بنای جنت آسا
حضور شهده دوشدی خیل مرغوب	اولوب مقبول عالم جامع خوب
ایدوب اقدامه بیک سعی واقدام	صالوب بنیاد قیلدم دقت تام
تمامی اولدی خیر ایله میسر	چالشم فضل حقه نیجه کونلر
نیجه او نمادیغ احسانلر ایتدی	بکا اول شاه استیجسانلر ایتدی

محصل پاشاه دورانک و وزرا و اعیانک بو حقیر رسم ایلوب بنا
ایتدیکم سکسان یرده جامع شریف و درت یوزدن زیاده مسجد منیف
واقع اولوب التمش یرده مدارس و اوتوز بر تنکه ، ایکی یرده سرای
واون طقوز تر به ویدی دارالقرا و اون یدی عمارت و اوچ دارالشفنا

- ۲۲ یکی قپوخارجنده مرکز افندی حمای
۲۳ ایوب انصاریده نشانجی پاشا حمای
۲۴ اورته کویده خسر وکتخدا حمای
۲۵ از میدده دخی برحمای
۲۶ چتالجه نام قریهده برحمای
۲۷ صبانجهده رستم پاشا حمای
۲۸ قیصریهده حسین بک حمای
۲۹ استانبولده صاری کوزل حمای
۳۰ زیرکده خیرالدین پاشا حمای
۳۱ کمرک خانهده خیرالدین پاشا حمای
۳۲ طوببخانهده یعقوب اغا حمای

در بیان بنای جنت نشان جامع شهزاده^۴ محمد خان
علیه الرحمة والرضوان

برکون اول شمس سپهر کامکار ، سلطان کامران سلطان سلیمان بن
سلیم خان علیه الرحمة والغفران حضرت تلیرینک محبوب القلوبی اولان
شهزاده معزز و مکرم یعنی سلطان محمد خانک روح شریفلری ایچون
شهر استانبولده اسکی او طهارت قریبنده برجامع عالی بناسنه امرهایونلری
اولوب محل تربیهده مباشرتیه فرمان شریفلری وارد اولمغین اولدم بنالر
وسنکتر اشلر جمع ایدوب بروقت شریفده وساعت منیفده بنایه تم

اوج باب حمامن زیاده اولماسنه رضای هایونلری اولمیوب صویه
مضایقه چکلمسون دیواوج حمام بنا اولنمشدر

۱ مرحوم ومغفورله سلطان سلیمان خان حمامی

۲ کفده سلطان سلیمان خان برچفته حمام بنا ایامشدر

۳ اسکدارسراینده اوج باب حمام بنا اولنمشدر

۴ خاصکی سلطان حمامی ایاصوفیه قربنده

۵ خاصکی سلطان حمامی یهودیلر ایچنده

۶ والده سلطان حمامی اسکدارده

۷ سلطان حمامی قره پیکارده

۸ والده سلطان حمامی جبه علی قپوسنده

۹ مهروماه سلطان حمامی ادرنه قپوسنده

۱۰ مرحوم ومغفورله لطفی پاشا حمامی

۱۱ غلطده مرحوم محمد پاشا حمامی

۱۲ ادرنهده مرحوم محمد پاشا حمامی

۱۳ یکی باغچهده قوجهمصطفی پاشا حمامی

۱۴ سیلوری قپوسنده ابراهیم پاشا حمامی

۱۵ صولی مناسترده قپواغاسی حمامی

۱۶ بشکطاشده سنان پاشا حمامی

۱۷ فندقلیده ملاچلی حمامی

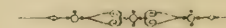
۱۸ طوبخانه قپودان علی پاشا حمامی

۱۹ فار قپوسنده قپودان علی پاشا حمامی

۲۰ معجونجی چارشوسنده مفتی حمامی

۲۱ حفصه نام قصبده محمد پاشا حمامی

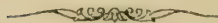
- ۲۸ و طشمره چفتلکده احمد پاشا سرای
۲۹ ایوب انصاریده علی پاشا سرای
۳۰ ینه ایوب انصاریده علی پاشا سرای
۳۱ شهر دن طشمره رستم چلبی چفتلکنده محمد پاشا سرای
۳۲ وبوسنده محمد پاشا سرای
۳۳ اسکندر چلبی چفتلکنده رستم پاشا سرای



اون برنجی باب

بنا اولتان محزنلری بیان ایدر

- ۱ غلطه گوشه سنده بغدادی محزنی
۲ ترسانه عامروده زفت محزنی
۳ سرای سلطانیده انبار عامروده
۴ خاص باغچه بالوسنده انبار عامروده
۵ سرای سلطانیده مطبخ عامروده و کیلا و بناسی
۶ اون قباننده بنا اولتان محزن



اون ایکنجی باب

بنا اولتان حماملرک اسامی و اعدادین بیان ایدر

مرحوم و مغفورله سلطان سلیمان خان حضرتلری سرای عامروده.

- ۵ آت میدانی سرای تجدیداً بنا اولندی
- ۶ یکی قبوسرای تجدیداً بنا اولنشد
- ۷ قندیلی سرای تجدیداً بنا اولنشد
- ۸ فار باغچه‌سی سرای تجدیداً بنا اولندی
- ۹ اسکندرچلی باغچه‌سی سرای تجدیداً بنا اولندی
- ۱۰ حلقه‌لی سرای تجدیداً بنا اولندی
- ۱۱ رستم پاشا سرای قدرغه لیمانده
- ۱۲ محمد پاشا سرای ایاصوفیه قریبده
- ۱۳ محمد پاشا سرای اسکدارده
- ۱۴ رستم پاشا سرای اسکدارده
- ۱۵ سیاوش پاشا سرای اسکدارده
- ۱۶ سیاوش پاشا سرای اسکدارده
- ۱۷ سیاوش پاشا سرای استانبولده
- ۱۸ علی پاشا سرای استانبولده
- ۱۹ احمد پاشا سرای آت میدانده
- ۲۰ فرهاد پاشا سرای سلطان بایزیدده
- ۲۱ پرتوپاشا سرای وفامیدانده
- ۲۲ سنان پاشا سرای ات میدانده
- ۲۳ صوفی محمد پاشا سرای خواجه پاشاده
- ۲۴ محمود اغاسرای یکی باغچه ایچنده
- ۲۵ محمد پاشا سرای حلقه‌لیده، یرکوکده
- ۲۶ شاه خوبان قادین سرای قاسم پاشا چشمه‌سی قریبده
- ۲۷ شهزاده دن طشرده پرتوپاشا سرای

- ۳ رستم پاشانك بات بازارنده كه جيلر كاروان سراي
- ۴ رستم پاشانك غلظه ده اولان كاروان سراي
- ۵ علي پاشانك بات بازارنده كاروان سراي
- ۶ وفاده مرحوم پرتوپاشا كاروان سراي
- ۷ الغين نام موضعه مصطفی پاشا كاروان سراي
- ۸ آق بيگده رستم پاشا كاروان سراي
- ۹ صمانلوده رستم پاشا كاروان سراي
- ۱۰ صبانجه ده رستم پاشا كاروان سراي
- ۱۱ قرمان اركليسنده رستم پاشا كاروان سراي
- ۱۲ قارشديرانده رستم كاروان سراي
- ۱۳ اېصالده خسر و كتخدا كاروان سراي
- ۱۴ بورغاسده محمد پاشا كاروان سراي
- ۱۵ ادرنده رستم پاشا كاروان سراي
- ۱۶ ادرنده علي پاشا چارشوسنده علي پاشا كاروان سراي

اوننجی باب

- بنا اولنان سرايلرك اسامی واعدادين بيان ايدر
- ۱ سراي عتيق محترق اولوب تجديداً بنا اولندي
 - ۲ سراي جديد هابون خاصه تجديداً بنا اولندي
 - ۳ سراي اسكدار تجديداً بنا اولندي
 - ۴ سراي غلظه يكي بنا اولندي ، اسكي يري اصلا قالمدي

کریدر و کورنجه کمردر و مدرس کوی قریبندہ کی کمردر و حوض کہ
صولر آندہ جمع اولدیله معلق کمر و اوزون کمر تکرار بنا اولمشدر

سکزنجی باب

بنا اولنان جسر لک اسامی و اعدادین بیان ایدر

۱. بیوک چکمجهده بنا اولنان کوپریلدر
۲. و سلوریده بنا اولنان کوپریلدر
۳. مصطفی پاشا کوپروسیدر مرلیج صوبی اوستنده
۴. مرحوم محمد پاشا کوپروسی من مرده
۵. حلقه لیده ، پیکارده او طه باشی کوپروسی
۶. حرامی دره سنده قپواغاسی کوپروسی
۷. سنالیده محمد پاشا کوپروسی
۸. بوسنده ویشغراد نام قصبده وزیر اعظم محمد پاشا کوپروسی

طقوزنجی باب

بنا اولنان کاربان سرایلرک اسامی و اعدادین بیان ایدر

- مرحوم سلطان سلیمان خانک عمارت قریبندہ کاربان سرایلریدر
۱. مرحومک چکمکجهده بنا اولنان کاربان سرایلرندر
 ۲. مرحوم رستم پاشانک ردوسجقده [تکفور طاغی] کاربان سرایی

- ۵ چورلی نام قصبهده مرحوم سلطان سلیمان عمارتی
- ۶ اسکدارده مهر و ماه سلطان عمارتی
- ۷ اسکدارده والده سلطان عمارتی
- ۸ مغنیساده سلطان مرادخان حضرتلرینک عمارتی
- ۹ روسچقده رستم پاشا عمارتی
- ۱۰ صبانجهده مرحوم رستم پاشا عمارتی
- ۱۱ برغوسده مرحوم محمد پاشا عمارتی
- ۱۲ حفصهده محمد پاشا عمارتی
- ۱۳ ککبوزه نام قصبهده مصطفی پاشا عمارتی
- ۱۴ بوسنهده مرحوم محمد پاشا عمارتی



التنجی باب

بنا اولنان دارالشفالرك اسامی واعدادین بیان ایدر

- ۱ اولامرحوم سلطان سلیمان خان دارالشفاسیدر
- ۲ وخاصکی سلطان مرحوم دارالشفاسیدر
- ۳ اسکدارده والده سلطان دارالشفاسیدر



یدنجی باب

بنا اولنان صویوللری کمرلرینک اسامی واعدادین بیان ایدر
اول بندکمریدر. صویک باشنه قریب یردهدر واوزون کمردرومعلق

- ۱۵ مرحوم محمدپاشا تره‌سی ایوب انصاریده
۱۶ سیاوش پاشا اولادی ایچون بنا ایتدیکی تره ایوب انصاریده
۱۷ زال پاشا مرحومک تره‌سی ایوب انصاریده
۱۸ شمسی پاشا تره‌سی اسکدارده
۱۹ مرحوم خیرالدین پاشا تره‌سی بشکطاشده
۲۰ مرحوم یحیی افندی حضرت تلیرنک تره شریفه‌سی بشکطاشده
۲۱ قبریس بکلربکیسی اولان عرب احمد تره‌سی
۲۲ قلیج علی پاشا تره‌سی طوبخانده
۲۳ یرتو پاشا تره‌سی ایوب انصاریده
۲۴ شاه خوبان قادین تره‌سی یکی باغچه‌ده
۲۵ احمد پاشا تره‌سی ادرنه قوسنده
۲۶ حاجی پاشا تره‌سی اسکدارده

بشنجی باب

- بنا اولنان عمارتلك اسامی واعدادین بیان ایدر
- ۱ استانبولده مرحوم سلطان سایمان خان عمارتی. كوك میدانده
قصر ابلق دیمکله معروف محله سلطان سایمان خان بر عمارت
بنا ایلمشدر سنه ۹۶۲
- ۲ کعبه مکرمه‌ده خاصکی مرحوم عمارتی
- ۳ قره‌پیکارده مرحوم سلطان سلیم خان عمارتی
- ۴ استانبولده شهزاده سلطان سایمان عمارتی

- ۵۲ نشانجی محمد بك مدرسه سی التی مرمرده بنا اولمشدر
۵۳ بدستان كتبخدا سی حسین چلبی مدرسه سی
۵۴ كلفم خاتون مدرسه سی اسكدارده
۵۵ خسروكتبخدا مدرسه سی انقره ده

در دنجی باب

بنان اولنان دار القرا و تربه لرك اسامی و اعدادین بیان ایدر

- ۱ مرحوم سلطان سلیمان خان دار القراسی
- ۲ اسكدارده والده سلطان دار القراسی
- ۳ خسروكتبخدا دار القراسی
- ۴ ایوب انصاریده مرحوم محمد پاشا دار القراسی
- ۵ كوچك قره مانده مفتی سعید چلبی دار القراسی
- ۶ بوسنه لی محمد پاشانك دار القراسی
- ۷ مفتی اولان قاضی زاده افندیك دار القراسی
- ۸ مرحوم سلطان سلیمان خان تربه سی
- ۹ مرحوم سلطان سلیم خان تربه سی
- ۱۰ مرحوم شهزاده محمدخان تربه سی
- ۱۱ مرحوم شهزاده لر تربه سی سلطان سلیم تربه سی قربنده
- ۱۲ رستم پاشا تربه سی شهزاده تربه سی قربنده سنه ۹۶۲
- ۱۳ مرحوم خبیر و پاشا تربه سی
- ۱۴ مرحوم احمد پاشا تربه سی طوپ قنوده

- ۲۹ قیو اغاسی محمود اغا مدرسه‌سی
۳۰ مرحوم معلول امیرافندی مدرسه‌سی
۳۱ ام ولد دیمکله معروف مدرسه
۳۲ آوجی باشی مدرسه‌سی
۳۳ مرحوم مفتی حامد افندی مدرسه‌سی
۳۴ قاضی عسکر اولان فیروزاغا مدرسه‌سی
۳۵ خواجکی زاده مدرسه‌سی سلطان محمد قربنده
۳۶ اغازاده مدرسه‌سی
۳۷ مرحوم و مغفورله یحیی افندی مدرسه‌سی
۳۸ دفتردار عبدالسلام بك مدرسه‌سی
۳۹ مرحوم طوطی قاضی مدرسه‌سی
۴۰ حکیم محمد چلبی مدرسه‌سی
۴۱ حسین چلبی مدرسه‌سی
۴۲ امین سنان افندی مدرسه‌سی
۴۳ مرحوم شاه قوی مدرسه‌سی
۴۴ یونس بك مدرسه‌سی دیرانمانده
۴۵ قارجی سلیمان بك مدرسه‌سی
۴۶ حاجی خاتون مدرسه‌سی
۴۷ دفتردار شریف زاده مدرسه‌سی
۴۸ قاضی حکیم چلبی مدرسه‌سی کوچک قره‌مانده
۴۹ مرحوم باباچلبی مدرسه‌سی
۵۰ مرحوم کرماسی مدرسه‌سی . تجدیداً بنا اولندی
۵۱ سکبان علی بك مدرسه‌سی کمرک خانه‌ده

- ۶ شهزاده سلطان محمد مدرسه‌سی استانبولده
- ۷ خاصکی سلطان مدرسه‌سی عورت بازارنده
- ۸ خاصکی سلطان قعریه نام مدرسه‌سی سلطان سلیم قربنده
- ۹ والده سلطان حضرتلرینک اسکدارده بنا اولنان مدرسه‌سی
- ۱۰ مهر و ماه سلطان مدرسه‌سی اسکدارده
- ۱۱ مهر و ماه سلطان مدرسه‌سی ادرنه قپوسنده
- ۱۲ محمد پاشا مدرسه‌سی قدرغه لیمانده
- ۱۳ محمد پاشا مدرسه‌سی ایوب انصاریده
- ۱۴ عثمان شاه والده‌سی مدرسه‌سی آقسرای قربنده
- ۱۵ مرحوم رستم پاشا مدرسه‌سی استانبولده
- ۱۶ مرحوم علی پاشا مدرسه‌سی استانبولده
- ۱۷ مقتول محمد پاشا مدرسه‌سی طوپ قپوده
- ۱۸ صوفی محمد پاشا مدرسه‌سی استانبولده
- ۱۹ ابراهیم پاشا مدرسه‌سی استانبولده
- ۲۰ مرحوم سنان پاشا مدرسه‌سی
- ۲۱ مرحوم اسکندر پاشا مدرسه‌سی
- ۲۲ مرحوم علی پاشا مدرسه‌سی بابا اسکیننده
- ۲۳ مصرلی مصطفی پاشا مدرسه‌سی ککبوزده
- ۲۴ احمد پاشا مدرسه‌سی از میدده
- ۲۵ مرحوم قاسم پاشا مدرسه‌سی
- ۲۶ ابراهیم پاشا مدرسه‌سی استانبولده عیسی قپوسنده
- ۲۷ مرحوم شمس پاشا مدرسه‌سی اسکدارده
- ۲۸ مرحوم قپواغاسی جعفر اغا مدرسه‌سی

- ۳۸ قارجی سلیمان مسجدی ایوب انصاریده
۳۹ وینه استانبول ایچنده بر مسجدی
۴۰ احمد چلبی مسجدی کیره میدلکده
۴۱ یحیی کتخدا مسجدی قاسم پاشاده
۴۲ شهر امینی حسن چلبی مسجدی قاسم پاشاده
۴۳ سهیل بک مسجدی طوب خانهده
۴۴ الیاس زاده مسجدی طوب قپو خارچنده
۴۵ بازار باشی می کتخدا مسجدی قاسم پاشاده
۴۶ مرحوم محمد پاشا مسجدی بیوک چکمجهده
۴۷ حاجی پاشا مسجدی اسکدارده
۴۸ سراج خانه مسجدی خاصکویده
۴۹ صراف مسجدی طوب قپو خارچنده
۵۰ روزنامه چی عبدی چلبی مسجدی صولی مناسترده



اوچنجی باب

- بنا اولئان مدارسک اسامی واعدادین بیان ایدر
- ۱ مرحوم سلطان سلیمان مدرسه سی مکّه مکرمهده
 - ۲ سلطان سلیمان مرحومک التی باب مدرسه سی استانبولده
 - ۳ مرحوم سلطان سلیم اول مدرسه سی خالیجیلر کوشکننده
 - ۴ مرحوم سلطان سلیم ثانی مدرسه سی ادرنهده
 - ۵ مرحوم سلطان سلیم خان مدرسه سی چورلیده

- ۱۶ قصاب الحاج عوض مسجدی
۱۷ طباخ الحاج حمزه مسجدی اغا چایرنده
۱۸ طوق حاجی حسن مسجدی
۱۹ ابراهیم پاشا زوجه سی مسجدی قوم قپو قربنده
۲۰ یرام چلبی مسجدی لائقه قربنده
۲۱ شیخ فرهاد مسجدی لائقه جانبده
۲۲ کورکچی باشی مسجدی قوم قپو خارچنده
۲۳ کهخاجیلر کارخانه سی مسجدی
۲۴ قویو مجیلر کارخانه سی مسجدی
۲۵ ایاصوفیه قربنده هر سگ بودرومی اوزرنده اولان مسجد
۲۶ فنار قپوسی داخلنده یا یا باشی مسجدی
۲۷ عبدی صو باشی مسجدی سلطان سایم قربنده
۲۸ حاجی الیاس مسجدی علی پاشا حمامی قربنده
۲۹ حسین چلبی مسجدی سلطان سلیم جامعی قربنده
۳۰ دخانی زاده مسجدی قوجه مصطفی پاشا قربنده
۳۱ قاضی زاده مسجدی چقور حمام قربنده
۳۲ مفتی حامد افندی مسجدی عزیزلر حمامی قربنده
۳۳ تفنک خانه مسجدی حصاردن طشرده
۳۴ سرای اغاسی مسجدی ادرنه قپوسی قربنده
۳۵ دوکه جی باشی مسجدی ایوب انصاریده
۳۶ آرپه جی باشی مسجدی ایوب انصاریده
۳۷ حکیم قیسونی زاده مسجدی سوتلوجهده

۸۰ ادرنده مریج صوبی اوزرنده مصطفی پاشا کوپروسی باشنده
خاصکی سلطان جامعی

۸۱ مرحوم والده سلطان جامعی اسکدارده

ایکنجی باب

بنا اولنان مساجد و معابدك اسامی و اعدادین بیان ایدر

- ۱ مرحوم رستم پاشا مسجدنی یکی باغچه قربنده
- ۲ مرحوم ابراهیم پاشا مسجدی عیسی قوسنده
- ۳ مفتی چیوی زاده مسجدی طوب قو قربنده
- ۴ امیر علی مسجدی کومرک خانه حوالیسنده
- ۵ بوفقیراحقیرک مسجدی یکی باغچه قربنده
- ۶ آوجی باشی مسجدی کومرک خانه قربنده
- ۷ دفتردار شریف زاده افندی مسجدی
- ۸ مرحوم دفتردار محمد چلبی مسجدی
- ۹ حافظ مصطفی مسجدی یکی باغچه قربنده
- ۱۰ سیم کش باشی مسجدی لطفی پاشا چارشوسنده
- ۱۱ خواجکی زاده مسجدی مرحوم سلطان محمد خان تمه لری قربنده
- ۱۲ چاوش مسجدی سلیموری قوسی قربنده
- ۱۳ چیوی زاده قزی مسجدی داود پاشا قربنده
- ۱۴ طاقیه جی احمد مسجدی سلیموری قوسی قربنده
- ۱۵ صاری حاجی نصوح مسجدی

- ۵۸ سلطان مراد خان حضر تهرینک مغنيساده جامع شريفلى
۵۹ اورخان غازى جامعى . تجديداً بنا اولندى كوتاهيده
۶۰ مرحوم رستم پاشا روحىچون بولوادين نام قصبه ده بر جامع
۶۱ مرحوم حسين پاشا جامعى كوتاهيده
۶۲ قره بيكارده مرحوم سليم خان جامعى
۶۳ شام شريفده كوئ ميداننده سلطان سليمان خان جامعى
۶۴ مرحوم سلطان سليم خان جامعى ادرنده
۶۵ محمود پاشا روحىچون طاشلق جامعى ادرنده زاويه دن ياپلدى
۶۶ دفتردار مصطفى پاشا جامعى ادرنده
۶۷ مرحوم على پاشا جامعى بابا اسكىسنده
۶۸ مرحوم محمد پاشا جامعى حفصه نام قصبه ده اوغلى روحىچون
۶۹ مرحوم محمد پاشا جامعى بورغاسده
۷۰ مرحوم على پاشا جامعى اركليده
۷۱ مرحوم بوسنه لى محمد پاشا جامعى صوفيه ده
۷۲ مرحوم صوفى محمد پاشا جامعى هر سكه
۷۳ مرحوم فرهاد پاشا روحىچون جامعى چتالجه ده
۷۴ مقتول مصطفى پاشا جامعى بودينده
۷۵ فردوس بك جامعى استاريه نام قصبه ده
۷۶ مى كتخدا جامعى اولاشلو نام قريه ده
۷۷ تانار خان جامعى كوزلوه ده بنا اولندى
۷۸ مرحوم رستم پاشا جامعى روسچقده
۷۹ وزير اولان عثمان پاشا جامعى تر حاله ده

- ۳۶ ابوالفضل جامعی طوب خانه اوزرند
۳۷ مرحوم شهزاده جهانگیر جامعی طوب خانه ده
۳۸ مرحوم سنان پاشا جامعی بشکطاشده
۳۹ مرحومه سلطان جامعی اسکدارده
۴۰ مرحوم شمسی احمد پاشا جامعی اسکدارده
۴۱ مرحوم اسکندر پاشا جامعی قاکلیجده
۴۲ مرحوم مصطفی پاشا جامعی ککبوزه ده
۴۳ مرحوم پرتو پاشا روحی ایچون برجامعی از میدده
۴۴ مرحوم رستم پاشا جامعی صبا نجه ده
۴۵ ینه مرحوم رستم پاشا جامعی صمانلوده
۴۶ مرحوم مصطفی پاشا جامعی بولی نام قصبه ده
۴۷ مرحوم فرهاد پاشا جامعی بولیده
۴۸ مرحوم محمد بك روحیچون از میدده برجامع
۴۹ مرحوم عثمان پاشا جامعی قیصریه ده
۵۰ مرحوم حاجی پاشا جامعی قیصریه ده
۵۱ مرحوم جنابی احمد پاشا جامعی انقرده
۵۲ مرحوم مصطفی پاشا جامعی ارضرومده
۵۳ مرحوم سلطان علاءالدین جامعی تجدیداً چورومده
۵۴ مرحوم عبدالسلام جامعی تجدیداً از میدده
۵۵ از نیکده کلیسادن جامع اولوب محترق اولدقده سلطان سلیمان
خان بنا ایلمشدر .
۵۶ مرحوم خسرو پاشا جامعی نفس حلبده
۵۷ کعبه مکرمه شرفها الله تعالی حرم شریفنک قبه لری تعمیر اولندی

- ۱۳ قپو اغاسی محمود انا جامعی آخور قپوده
۱۴ او طه باشی جامعی یکی قپو قربنده
۱۵ خواجه خسرو جامعی قوجه مصطفی پاشا قربنده
۱۶ حامی خاتون جامعی صولی مناستر قربنده
۱۷ دفتر دار سلیمان چلبی جامعی اسکوبلی چشمه سی قربنده
۱۸ فرح کتخدا جامعی بلاط قپوسی داخلنده
۱۹ دیراغمان یونس بك جامعی بلاط جانبنده
۲۰ حرم چاوش جامعی یکی باغچه قربنده
۲۱ سنان انا جامعی قاضی چشمه سی قربنده
۲۲ انخی چلبی جامعی از میر اسکاه سی قربنده
۲۳ سلیمان صو باشی جامعی اون قپاننده
۲۴ مرحوم زال پاشا جامعی ایوب انصاریده
۲۵ شاه سلطان جامعی ایوب انصاریده
۲۶ نشانچی پاشا جامعی ایوب انصاریده
۲۷ امیر بخاری جامعی ادرنه قپوسی خارچنده
۲۸ مرکز افندی جامعی یکی قپو خارچنده
۲۹ چاوش باشی جامعی سوتلوجهده
۳۰ نور شیخی زاده حسین چلبی جامعی کیره میدلکده
۳۱ قاسم پاشا جامعی ترسانه قربنده
۳۲ مرحوم محمد پاشا جامعی عزبلر قپوسی قربنده
۳۳ قلیچ علی پاشا جامعی طوب خانهده
۳۴ محی الدین چلبی جامعی طوب خانهده
۳۵ ملا چلبی جامعی طوب خانه ایله بشکطاش مایینده

يدنجی باب بنا اولنان صو یولی وکمرلرک اعدادین بیان ایدر
سکزنجی باب بنا اولنان جسرلرک اعدادین واسامینس بیان ایدر
طقوزنجی باب بنا اولنان سرایلرک اسامیله اعدادین بیان ایدر
اوتنجی باب بنا اولنان کاربانسرایلرک اسامی واعدادین بیان ایدر
اون برنجی باب بنا اولنان محزنلرک اسامیله اعدادین بیان ایدر
اون ایکنجی باب بنا اولنان حاملرک اسامیله اعدادین بیان ایدر

اولکی باب

بنا اولنان جوامع شریفلرک اسامی واعدادین بیان ایدر

- ۱ محمیه آستانبولده مرحوم سلطان سایان جامعی
- ۲ مرحوم شهزاده سلطان محمد جامعی سنه ۹۳۶
- ۳ مرحوم حاصکی سلطان جامعی عورت بازارنده
- ۴ مرحوم مهروماه سلطان جامعی ادرنه قپوسنده
- ۵ عثمان شاه والدهسی جامعی اقسرای بازارای قربنده
- ۶ مرحوم سلطان بایزید قزی جامعی یکی بانجه قربنده
- ۷ مرحوم احمد پاشا جامعی طوب قپو قربنده
- ۸ مرحوم رستم پاشا جامعی تحت القلعه قربنده
- ۹ مرحوم محمد پاشا جامعی قادرغه لیمانی قربنده
- ۱۰ مرحوم ابراهیم پاشا جامعی سلیوری قپوسنده
- ۱۱ مرحوم بالی پاشا جامعی خسرو پاشا تربهسی قربنده
- ۱۲ قاضی عسکر اولان عبدالرحمن چای جامعی ملاکورانیده

دنیوی و اخروی نیچه وسیله اولمان ملاحظه ایدوب قبول ایتدم .

(بیت)

مراد ایدندم اولهم تا که معمار کمالیله قویهم عالمده آثار
دیر ایدمکه میسر ایلیه حق بکا بر عالی بیت الله یایمق

(الحمد لله الذی هدانا لهذا وما كنا لنهتدی لولا ان هدینا الله)
دولت عثمانیهده بونجه پاشاهلرک خدمت شریفلری میسر اولوب نیجه
عالی جنت آسا جامعلرین بنا ایلدم وبر نیجه زمان رکاب هایونلرنده
سفرده وحضرده روان وبویان اولوب مصاحبتلریله مشرف اولدم .

(بیت)

شکرومنت خدای منانه که قولن مظهر ایتدی احسانه

الحمد لله رب العالمین . حالیا خاطره خطور ایلدی که رسم ایدوب بنا
ایلدیکم جوامع ومساجدی وسائر ابنیه عالییه دوازده باب اوزره انشا
ایدوب بر رساله بی همتا ایلوب (تذکره لابنیه) دیوتسمیه ایلدم .
مأمولدر که الی انتهاء الزمان وانقراض الدوران نظر ایدن خلان صفایه
جدوجهدم معلوم اولدوقده انصافله نظر ایلوب دعاء خیر ایلله یاد ایدلر
ان شاء الله تعالی .

اولکی باب بنا اولنان جامع شریفلر اسامی واعدادین بیان ایدر
ایکنجی باب بنا اولنان مساجدک اسامی واعدادین بیان ایدر
اوجنجی باب بنا اولنان مدارسک اسامی واعدادین بیان ایدر
دردنجی باب بنا اولنان دارقراشترک وتر بهلرک اعدادین بیان ایدر
بشنجی باب بنا اولنان عمارتلرک اسامی واعدادین بیان ایدر
التنجی باب بنا اولنان دارالشفالرک اسامی واعدادین بیان ایدر

ایتدیکمه رنجیده اولوب «سنگ خوفک قلعه ده اغا اولوب قالمقدر» دیدی.
حقیر دخی «خدمت پادشاهک، قوللری یز امر شریفلری اوزره اولنجه
خدمتدن دونشمز بوقدر» دیدم .

(قطعه)

پادشاهک قدیمی چاگری یز قلعه حفظ ایتمک دخی اری یز
اسکیدن قولی یز یکچری یز یاناز اوده کیرر سمندری یز

اول زمانده روم ایلی بکلربکیسی اولان صوفی محمدپاشا کزیده ایدیلر .
برزماندن سکره اندرده روم ایلی عسکری ایله کدیلر . انلرک حضورنده دخی
قله بنا اولمق و جسر حفظ اولمق تدارکی یاد اولندقده «سابقا عثمانیان روم
ایله کچدکلرنده کیلیرن یا قشدر . بزکوپری بی کندیمز کسمک لازم ایکن
واردم قلعه یایوب قاچغینلر مزه کز کاهمی حاضر ایدم ؟» دیوقله بناسندن
فراغت ایتدر دیلر . اندن دیار دشمنه فتح و ظفر میسر اولوب بو حقیر لطفی
پاشا مرحومی قارشولایوب خلافنده حرکت ایتدیکمه غایتده المزده ایدم که
جائز که بر محله ضرری طوقنه دیواندیشه ایلردم . حکمت خدای تعالی
معمار عجم علیسی فوت اولوب معمار لق محلول اولور . اول دملرده وزیر
اعظم ایاس پاشا دخی آخرته رحلت ایلر . مرحومک مزاری خصوصنده
اعیان روز کار بر معمار بوقدر بوقه مالک بر استاد اولسه دیو تفخص
اولتورکن لطفی پاشا «معمار حاصکی اولان سنان صوباشی اولمق کر کدر
بوکاره قادر کسنه در» دیومقرر ایدر . اول زمانده یکچری اغاسی بو حقیری
چاغیروب «پاشا حاضر تلری سنی معمار ایتمکی مقرر ایتدی . یانکده جائز میدر
دکل ایسه بر تدارک ایله» دیدیلر . حقیر دخی گرچه طریقمدن دور
اولمق خاطر سی الم و یروب وینه سوکنده نیجه جامعلر بنا ایدوب

دخی کور قورله پولیه عزمن ایتدک کلوب اندن قره بغدادنه کیتدک
ایدوب خدمت سفرده وحضرده رکابنده بولندم نیجه یرده

در بیان سفر کفای و معمارشدن عبد خا کسار

اولدم سلطان سلیمان خان قره بغدادنه روان اولدیلر ، آب بیروت
کنارینه کلدکلرنده عسکر کچمکه کوپری لازم اولدی . نیجه کمنه لمقید
اولوب بر نیجه کون کوپری بناسنه مقید اولدیلر . یابدقاری کوپری آب
وکلده باتوب بی نشان اولدی . باتاق یری اولغین کوپری بناسنده عاجز
ومتحیر قالدیلر . مرحوم لطفی پاشا حضرتلری «سعادتلو پادشاهم کوپری
بنا اولماسنی سنان صوباشی دینلین قولکوزک قدر و اعتباری ایله اولور
حاصکی بنده کزدر امر ایلك یولداشلیله مقید اولسون غایت استاد
جهان و معمار کارداندر» دیو اعلام ایتدکده بو حقیره امر عالیشانلری وارد
اولوب اول آب مذکور اوزره برجسر لطیفه مباشرت ایدوب اون اوچ
کون ایچنده بر عالی کوپری بنا ایلم . عسکر اسلام ایله شاه انام سعادتله
یکدیله . محصل لطفی پاشا حضرتلری کوپرویه کمال تعلقلرندن «بو جسر
بزکیتد کدن سوکره کافر خراب ایتسه . بر قله بنا اولنوب حفظ و حراستی
ایچون بر مقدار آدم قونسه» دیوتدارک ایتدیلر . اول زمانده وزیر کبیر
ایاس پاشا بو حقیره « قله بنا اولنوق تدبیری نیجه در؟» دیواستفسار
بیوردقلرنده « ایکن مناسب دکلد کافر غیرت دوشوب بر قاج آدمه
قله بی آلورسه نامی بر قله آلمش اولور بلکه کوپرویه التفات بیله جائز دکلد
پادشاه دولتنده نه محله لازم اولورسه بناسی ممکندر» دیدم . لطفی پاشا مقابله

یولمه ، صنعتمه ، خدمتمه ، دخی اقران ایچنده غیرتمه
 دورشدم تا که طفلیت چاغندن یتشدم حاجی بکتاش اوجاغندن
 ردوس ایله بلغرا ده عزیمت ایدوب کلدک ینه صاغ وسلامت
 یولمه ایلدیلر آتلو سکبان سفر قیادی مهاجه شاه دوران
 کلوب اولدم ییسا باشی نیجه دم ویرلدی زنبر کچی باشلیق هم
 ینه شاه ایلدی . عزم الامان کوزینه دشمنک تنک اولدی میدان
 کلوب بغداده ایتدک صکره عزمی قزلباش ایله ایتدک نیجه رزمی

سعادتلو سلطان سایمان خان علیه الرحمة والرضوان دیار عجمه سفر
 ایلیوب وان قلعه سی طرفنده (تاتوان) دکزی ناجی ایله معروف دریا
 کنارنده قزلباش اوباشله جنک مقرر اولنجه وزیر اعظم لطفی پاشا
 حضرتلری دریای تاتوان اوزرنده کمیلر اولوب دریانک اوته یقاسندن
 قزلباش عسکرینک احوالندن خبر بیلمک مراد شریفلری اولمغین بو حقیری
 دعوت ایدوب «کمیلر بناسنه مقید اول» دیو تا کیدایله سپارش بیوردیلر .
 بغنایه الله تعالی اول محله سفر اوزرنده اسبابی مساعد دکل ایکن یولداشلرم
 ایله مقید اولوب آز زمانده اوچ قدرغه بنا ایدوب طوپ وتوفنگله
 واسباب جنکله مهیا ایتدیکمده پاشا حضرتلری «قوداناغین ینه سن
 ایله» دیوامر ایدوب بر موجب امر مراد شریفلری مقتضاسنجه یولداشلرم
 ایله روانه اولوب مراد لر نیجه قزلباش عسکرینک احوالنه وقوف
 حاصل ایدوب کمال مرتبه صفا ایلدیلر . بو حقیری التفاتلری ایله ممتاز
 ایلدیلر .

(مشوی)

سفر دن کلدی چون شاهیه اعیان یولمه حاصکی لک اولدی احسان

ابن السلطان السلطان سلیم خان ابن بایزید خان نورالله مرقدہ من
غرفۃ الجنان

(مثنوی)

غزا قلیجی سیف آل عثمان	شہ عالم سلیم بن بایزید خان
عجب لطف ایلمشدر بن حزینہ	آنک دوشرمہ سییم بن کمینہ
کلستان جنان اولہ مکانی	ایدوب رحلت قودی باغ جہانی
جلوس ایبتدی رینہ خان سلیمان	قیلوب خاکی مقر اول کنج پنہان
قیلوب جہد ایلدم تکمیل صنعت	حقک بر لطفی ایمش قابلیت
ایده فردوس اعلا دہ مکانن	خدا شاد ایلہ روح روانن
بنی نجار لقدہ قیلدی استاد	بنم استاد مہ کیم آفرین باد

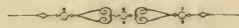
بو حقیر سلطان سلیم خان کلستان سلطنتک دوشرمہ سی اولوب
قصریہ سنجاغندہ ابتدا اوغلان دوشرملک اول زماندہ واقع اولمشدر.
غلام عجمیاندن ہنچار طبع مستقیم ایلہ نجارلق سمتہ طالب وراغب
اولوب استاد خدمتدہ پرکار وار ثابت قدم اولوب مرکز ومدار
کوزلہ دم. آخر پرکار وار کنار چیزوب سیردیار اوزلہ دم. بر زمان خدمت
پادشاہلہ عرب و عجمی کشت و کذار ایلوب ہر کنکرہ ایواندن برکوشہ
وہرزایوئہ ویراندن برتوشہ پیدا ایدوب ینہ شہراستانبولہ کلوب خدمت
ایمان زمانہ مشغول اولوب قویہ چیقدم .

(مثنوی)

آچلدی بخنی مور ناتوانک	ایروب عہدی سلیمان زمانک
نظر قیلدی بکا اعیان دولت	آنک دورندہ ایتدم نیجہ خدمت
پیادہ ایلدم نیجہ غزائی	اولوب یکیکچری چکدم جفائی

(متوی)

میوه باغ معانی سخن	جویبار زند کانی سخن
سوز که معنیدار، هم موزون اوله	آنی هر گوش ایلین مقتون اوله
اهل انصافک قولی ز حاصلی	کامل آکلرینه قدر کاملی
معرفت بر بحر بی پایاندر	زیلی آنک بر در رخشاندر
لجه سندن اخذ ایدر کیمی صدف	جمع ایدر کیمی کنارنده خذف
اینسه لر قهریمه غواصلر	قیلسه لر همیانلرینی پر کهر
گاه اولور هپ لؤلؤ لا لا چیقار	گاه اولور خار و خس دریا چیقار
داد حقدر حاصلی بو شعر تر	اوله می هر قطره نیسان کهر
قابل دخل اولمادق اشعار یوق	باغ عالمده کل بیخار یوق
عیب بین اولمشدر رشمده جهان	یوق هنر کبی متاع رایکان
جاهل ونادانلرک قدری جلیل	معرفت اهلی آباقلرده ذلیل
کیمسه اشخاب دله قیلمز نظر	فی الحقیقه شمده عیب اولدی هنر



سبب معمار شدن حقیر دربنای کشتیهای بی نظیر

در محل جنک دشمن باهنگ

بوداعی ثناخوان و پیر کاردان سنان بن عبدالمنان بحمدالله الملك المنان دولت عثمانیه درت پادشاه عالمپناهک خدمت شریفلریله مشرف اولوب صنعتله و خدمتله معمار کار گزار و مشهور شهر و دیار اولمق نصیب اولدی. و اولدرت پادشاهک بری اولای سیف آل عثمان، شهباز سپهر آشیان، فاتح ممالک عرب و عجم، صاحب قران عالم، السلطان

(بیت)

علم و معارفدن اولوب بهر دور اولسون او منظور شه نامور

در صفت وزیر اعظم سلطان مراد خان خلد الله ملکه

اول دستور معزز و مکرم، مشیر مفتخ و معین جمهور مدبران بی
آدم و اول صاحب رأی رزین و فکر متین، امین بارگاه ظل خدا، وزیر
اعظم و اکرم حضرت سیاوس پاشا سیر الله مایشا

(بیت)

آصف دوران سیاوش زمان دستور خاص
قلدی خاص الخاص عالم آنی تأثیر خواص

ابتداء تحریر انشائی نظم

سبب تحریر کتاب مستطاب وزیر جمال شاهد مسکین نقاب
بودر که مکر بر کون سر معماران پاشاه کامران سنان بن عبدالمنان پیر
ناتوان اولوب صحیفه روزکارده نام و نشانی قالب دعاء خیر ایله یاد اولسنه
باعث اولمق ایچون بو حقیر شکسته ضمیر، فتاده بی دستگیر ساعی داعیدن
حسب حالترین نظم و نثر اوزره تحریر و تقدیر مراد ایدندیلر. بحسب المقدور
بیان و عیان ایدوب عز حضور پر حبور لرینه شکسته بسته بر تحفه ایلدم
و بورساله منیفیه (تذکره البیان) دیوآد ویردم. بو داستانہ نظر ایدن
دوستاندن مرجو و متضرعدر که عیبی ایله مقید اولمیوب دامن عفو ایله
ستر ایلیوب بو حقیری (من صنف فقداستهدف) میداننده نشانہ یلمیه لر.

اول ممتاز سلاطین روی زمین و اول فتح‌دیار اعداء دین اول ضابط
ممالک شیروان و اباکننده قلاع قارص و روان، حامی قیتان و دربند
و مؤسس تبریز بی مانند، سلاطین عثمانیه‌نک دلیر و سرفرازی ابوالفتح
غازی مراد خان بن سلیم خان بن سلیمان خان ایدالله سلطنته‌الیوم الحشر
والمیزان .

(مثنوی)

کیمدر اول شهریار عالی قدر	پادشاه کزین صاحب صدر
ظل حق پادشاه هفت اقلیم	اعنی سلطان مراد ابن سلیم
رافضی شاهنه سوروب هم آت	عاقبت خانه‌سنده ایلدی مات
برقولی آچدی ملک شیروانی	کسدی دشمن قولنه شیروانی
یدی رومیلرک طنجه‌سنی	کلب آهن صنوردی پنجه‌سنی
صامه قارص وروان آلدردی	مالن آلدردی، جانن آلدردی
تاجدار جهان ایکن ناچار	ایلدیلر باشنه تاجنی دار
سب اصحاب ایدن منافقدر	نه جفا اولنورسه لایقدر
شاه عالمناه صاغ اولسون	چرخ کردون اکا و تاغ اولسون

در محامد شهزاده جوان بخت

اول نور نهال کلین دولت و اول نوباوه شجره سلطنت، کل باغ مراد
شهزاده نیکو نهاد، منظور پادشاه جهان شهزاده سلطان محمد خان در سایه
حمایت شاه جهان باد بحق نون و الصاد .

سرخیل شهدای آفاق سقفقانۀ دینه زیب وزین حضرت عثمان بن عفان
ذی النورین رضی الله تعالی عنه

(نظم)

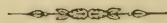
صرف ایدوب نور دیده سن عثمان اولدی فضیله جامع القران
اول باب مدینه علم و عرفان و اول صاحب شجاعت و علم ایقان قانع
باب خیبر رکن رکن خانه دین امام کزین ابن عم نبی علی ولی رضی الله عنه

(نظم)

اسدالله اول امام علی شعله شمع بزم لم یزلی
(امام حسن و امام حسین) اول امامان مقتدی نور دیده فاطمه الزهرا
و اول ثمره جنان جنان فخر کونین و حبیب الثقلین معصومین و مظلومین
امام مجتبی و امام حسین شهید دشت کربلا رضوان الله تعالی علیهم
اجمعین .

(نظم)

سبزه لر هر بهارده حسنک زهره دن کچدو کین بیان ایلر
لاله لر هم حسین مظلومک قانلی پیراهنن عیان ایلر



در محامد پادشاه معزز و مکرم ظل الله فی العالم ابد
دولته و سلطنته

(بیت)

حمد خدا و نعت نبی اولدی چون ادا لایق بودر که پادشاه ایلیم دعا
سلطان شرق و غرب و شهنشاہ بحر و بر اول آفتاب اوج کرم سایه خدا

(بیت)

زهی کمال کرم صنع حق تعالیده
کتوردی آخرته هب مثال دنیاده
صراط کوپرسی شرع حیب اکرمدر
شوکیسه کیم دوشه اندن یری جهنمدر

درصفت آن خواجکان دنیا و دین چهار یار کز
رضوان الله علیهم اجمعین

یار اول اول محراب کعبه حقیقت و اول قنذیل باب طریقت جامع
صدق و صفا و یار غار سرور انبیا حجره کعبه دین بر کزیده چهار یار
کزین قایم مقام رسول رب العالمین امام همام یار عتیق ابو بکر صدیق
رضی الله عنه

(بیت)

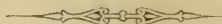
یار غار رسولدر صدیق غمکسار رسولدر صدیق

اول منبر جامع عدل و داد و اول مظهر اهل صدق و سداد ستون
خانه اسلام کزین انام فاروق حق و باطل سلطان عادل خشت زن
دیوار دین مظهر و کورکننده قیصر عمر رضی الله تعالی عنه

(بیت)

عالمه کلمشدی مثل عمر رده دین ایچره بر مجاهد ار
اول جامع محفل حسن اخلاق و اول جامع کلام الله الملك العلام

یوزدن آرتق عمر سوردی عاقبت قیلدی وفات
یاتدینی یری خدا قیلسون انک باغ جنان
رحلتینک (ساعی) داعی دیدی تاریخی
کچدی بودمده جهاندن پیر معمار سنان
روحیچون احسان ایده فاتحه پیر وجوان



استطراد

مشار اليهك تاريخ ولادتي ايله تاريخ وفاقي مقايسه اولندوقده مدت عمرى ۹۱ سنه چندماهه بالغ اوليور. حالبوكه تاريخ كتابلرينك جملهسى يوزسنه دن زياده بر حيات قالدیغنى واز جمله «قيودات مهمه» ايله مكتب صنايع شاهانه ده موجود اولوب ۱۸۷۳ سنه ميلاديه سى ظرفنده (ويانه) سرکيسنه «اصول معماری عثمانی» نامنه کوندرلمش اولان مصورغايت بيوك برکتابده تمام يوزاون سنه معمر اولديغنى کوستريليور. شو حالده ارده ده اون طقوزسنه بر تفاوت کوريليورده بوبابده قناعتبخش اوله حق ايضاحاته بريرده تصادف ايده مندک .

قوجه معمارك سليمانيه جامع شريفى قربنده كى تره سى اوزرنده شاعر مشهور (ساعى) نك شوتاريخى اوقونمقده در:

ای ایدن بر ایکی کون دنیا سراینده مکان

جای آسایش دکدر آدمه ملک جهان

خان سلیمانک اونوب معماری بومردکزین

یاپدی برجامع ویرر فردوس اءلادن نشان

امر شاهيله قیلوب صو یوللرینه اهتمام

خضر اولوب آب حیاتی عالمه قیلدی روان

چکمجه جسرينه برطاق معلا چکدیکم

عیندر آینه دورانده شکل کهکشان

قیلدی درت یوزدن زياده مسجد عالی بنا

یاپدی سکسان یرده جامع بو عزیز کاردان

یتشددیدیکی معمارلرک مقدراری قرقی متجاوز اولوب بونلرن برقاچ
نقری هندپادشاهی (بابر)ک دعوتی اوزرینه هندستانه کیدرک الیوم بالجه
سیاحلری سبابه خای حیرت ایتدیرن (دهلی) ، (آغره) ، (لاهور)
و (کشمیر) قلعه لرینی بنا وانشا ایلدکلری کبی بونلردن معمار یوسف
مغول پادشاه لرینک پک مشهور اولان عالی سیرایلرینی یامشدر.

قوجه سنان اوزون بویلی ، ضعیف وجودلی ، کوربیق وصاللی ،
قره کوزلی ، بغدادی بکنزلی ، ملیح الوجهه ، خوش صحبت ، غایت سمیح ،
فقرا پرور ، شعر وانشایه قادر ، عربی ، فارسی ، ترک ، روم لسان لرینه
واقف ، غایت شجیع وجسور بذات اولوب فن معماری ایله هندسه ده کی
قوة عرفان وایجادینه پایان تصوری خارج ازامکاندر.

بوکاشاهد ایسه بنا وانشاسنه موفق اولدینی ۸۱ جامع شریف ؛
۵۱ مسجد منیف ؛ ۵۵ مدرسه ، ۲۶ دارالقراء ۱۷ عمارت ، ۲ دارالشفاء
۷ معظم صوکر ویوللری ، ۸ جسیم کوپری ، ۱۸ کاربانسرای ، ۶ محزن
۳۳ سرای عالی ؛ ۳۵ حمام ، ۱۷ تربه وبرچوق سیلار ومبانی معظمه
سائر در. هله بونلرک میاننده درسعادتده کی سلیمانیه وشهزاده جامع
شریف لریله ادرنه ده کی سلیمیه جامع شریفی وقرق چشمه نك مجاری
وکرلری مشارالیهک مرتبه کاله ایصال ایلدیکی « طرز معماری عثمانی »
نک الی آخر الزمان اک بدایع پرور ، اک محتشم نمونه لری اولدینی بونلری
زیارت ونظر دقت ایله تدقیق ایلین قیمت شناسانک مسلمیدر.

قوجه معمار سنان ۹۸۶ سنه هجریه سی جمادی الاولنک اون ایکنجی
کیجه سی بنای عمرتی رسیده انجام ایتشدر ،
رحمه الله علیه رحمة واسعة



جامعہ، مدرسہ، مسجد بنایدوب دنیا و آخرت مأجور و مناب
اولورم مطالعہ سیلہ اولکی فکرندن وازچدی . وحقیقہ برورزش دہا
پرورانہ ایلہ معمارلغہ باشلادی . مشارالہک رئیس معماران تعیین
اولندقدہ اک اول وجودہ کتیردیکی ائروزیر اعظم آباس پاشا مرحوم
ایچون بنا ایلدیکی تریبہ در .

معمارسان تمام یوزاون سنہ یشامش ویاوز سلطان سلیم ، قنونی
سلطان سایمان ، سلیم خان ثانی ، مرادخان ثالث کچی درت معظم پادشاہک
خدمت سنیہ لری شرفیلہ مباہی اولمشدر . اقامتکاهی آفسرایدہ خور
خورچشمہ سی قربندہ ایتمش .

مدت عمرندہ ایکی دفعہ تاهل ایتمش ایسہدہ ذرتی اولمامشدر .
مشارالیہ خاصکیلکہ مخصوص علوفہ سنی اتہای عمرینہ قدرامش وعلی
اخصوص سلاطین اعظام ، ووزرا واعیان مکارم اتسامدن خدمتی مقابلی
اولہرق برجوق احسانلرہ ، عطیہ لرنائل اولمش ایسہدہ افراط درجہدہ
سخی اولسی وهرکیجہ قوناغندہ یکرمدن الہیہ قدرمسافر اکسیک
اولمامسی ملابسہ سیلہ حین وفاتندہ دفترقسامی کندوسنک اشغال ایلدیکی
موقعہ قزاندیغی فوق العادہ شہرتہ کورہ بیاغی بوم بوش دینہ جک
برحالدہ کورلمشدر . یالکز بورجی چیقہ ماشدر .

معمار مشارالیہہ (قوجہ سنان) تعیری سکسان یاشنی اکال ایتدکن
صوکرہ زبازرد اولمشدر کہ بودہ فن معماریدہ کی مہارت خارق العادہ .
سنک برعنوان شرف مداری اولدقدن بشقہ ینہ کندپسنک چراقلرندن
اولوب ایجہ شہرت قزاتمش اولان (سنان) ادلی دیگر بزاتدن تفریق
ایچون ایدی . مشارالیہ ، بروجہ بیان یکی ، چری امراسندن اولدقلرینہ
بناء خاصکیلرہ مخصوص کسود وینہ اوصنفہ مخصوص عمامہ کییرلردی .

ایچون نهر مذکور اوزرینه متین برکوری یابلمسی لازم کلیر. پادشاهک فرمانی اوزرینه برچوق معمارلر بر معبر قورمغه کیجه کوندوز چالیشورلر. سده زمین مرزغی اولدیغی ایچون بردرلوتمل طوتدیره مازلر. بو حال واصل سمع پادشاهی اولنجه مقتدر بر معمارک تدارکنی وزیر لطفی پاشایه فرمان بیوررلر. پاشای مشارالیه دخی «سعادتلو پادشاهم! بو کوپرینک انشاسی سان صوباشی قولکزدن بشقه سنک کاری دکلدرد. خاصکی بنده کز دره فرمان بیورک، یولداش لریله مقید اولسون.» دیه عرض ایتسی اوزرینه صوباشی سان حضور حضرت سلیمه جلب اولنهرق کوپرینک انشاسی فرمان بیوریلور.

صوباشی سان همان عودت واردوی هایونده نه قدر معمار ونجار واریسه کافه سنی باشنه طویلا یوب اون اوچ کون ظرفنده متین ورسین. اولمقله برابر منظره دخی پک دلنشین برکوری وجوده کتیدی. اردوی هایون وبالجمله اغرقلر بو کوپرینک اوزرندن قارشویه کچهرک بعونه تعالی فتح و ظفر دخی میسر اولمقله در سعادتیه عودت وقوع بولدقده صوباشی خاصکی سان حضرت سلیم خانک برچوق احسان لریله احراز شان ایلدی. بونک اوزرندن پک آزمدت کچدکده رئیس معماران «عجم علی» وفات ایتمکله یکی چری اغاسنک دلالتی و وزیر لطفی پاشانک عرضی اوزرینه سان، رئیس معماران نصب و تعیین بیوریلهرق مشار بالینان اولدی.

غریبدرکه قوجه سان اشبو مأموریت جدیده سندن هیچده نمون اولمادی. چونکه کندیمی عسکر لکه صوک درجه لرده مقتون اولدیغندن «بو معمارلق نبی عسکر لکمدن محروم براغه جقدر» مطالعه سیله اولا استغفای کوزینه کس دیرمش ایسه ده مؤخرأ بو مأموریت سایه سنده نیجه

حقنده کی مسموعاتی درخاطر ایدرک کیفیتی وزیر اعظمه عرض ایدر .
بوسببه زنبرجکی باشی سنان حضور وزیر اعظمه بالجلب استجواب
اولندوقده آرزو اولنان کیلری بر ایکی هفته ظرفنده وجوده کتوره .
بیله جکنی بیان ایدر . قوجه معمار سفر اوزرنده بولندیغی و آلات
وادوات لازمه یه تمامیه مالک اولندیغی حالده بیله درحال اردو ایچنده
درستجه کسر قوللانه جق قدر مهارت نجاریه سی بولنان عسکرلری
باشنه طوبلا یوب قارچکان اورماندن تدارک ایلدیکی کراسته ایله عملیاته
باشلار . فی الحقیقه ایکی هفته ظرفنده هر بر تمبیله برابر اوچ قطعه قدرغه
وجوده کتیرر . وزیر اعظم لطفی پاشا زنبرجکی سنانک بوهمت بهمتاسنه
بک زیاده محظوظ اوله رق « اوبله ایسه قدرغه لریکی طوب و تفکله ایستدیکنک
کبی تجهیز ایت ! امر قوماندا ایله قبودانلق دخی سکا مفوضدر . »
دیش زنبرجکی سنان یلکن آچهرق لیللاً قارشو یقه یه کچمشدر .

قوجه سنان بومأموریتنده حسب الایجاب دشمنله چاریشمق لازم
کدکله میدان کار وزارده کوستردیکی شجاعت فوق العاده سنه معیتنده کی
خلق حیران ایتمش و دشمندن اون بش نفرینی سالماً یقالا یوب حضور
وزیر اعظمه کتیرمشدر . بوموفقیتنه مکافاة قوجه سنانک کیسه طولولری
اتنولرله قیمتدار اسلحه واصل آت و مزین رخت کبی احسانلرله
تلطیف ایدلمش اوله جغنی بیانه حاجت یوق ایسه ده « صوباشی » رتبه سنه
نائل اولدیغنی خبر ویرمک لازمدر .

صوباشی سنان ، رئیس معماران مسندیله (بغداد) سفردن سوکره
کامران اولمشدر . تاریخ دیورکه یاوزسلطان سلیم خان تخت قومانداسنده
بولنان اردوی ظفر مقرون ایله (پروت) نهری ساحلنه کلدیکنده
عسکرک و طوپلرله جبخانه و سائر اغراقلرک قارشو یقه یه کچیرلمسی

اولدینی شان و شرفدن بالکلیه بیخبر اوله رق ترقیسنی عسکر لکدن بکلیه رک جداً شجاعت و بسالتک بر قهرمان جانستانی اولدینی بو محاربه ده فعلاً اثبات ایتمشدر .

معمار سنان ، ینه یکی چری نفری اولدینی حالدیه بر آره لوق ردوس و بلغراد سفر لرینه عزیمت و تکرار در سعادتیه عودت ایلدکده خدمات واقعه سنه مکافه آتلو سکبان صنفه نقل و ترفیع اولندی .

(مهاج) سفر ننده کوستردیکی شجاعت دلیرانه مقبول پادشاهی اوله رق اولای پیاده باشی و مؤخر آذربجکی باشی منصب لرینه نائل اولمش و برارالوق اردوی هایون ایله بغدادده قالدقندن صیه کوره وزیر اعظم لطفی پاشا مرحومه بر لکده وان طرف لرینه کیتمشدر که سنانک نجار لغندن استفاده اولنه بیله جکی دخی ایشته بوضره اکلاشلمشدر . شویله که :

وزیر اعظم زیر قومانداسنده بولتان اردوی هایون ایله وان کولنک سمت غریبسنده واقع (ناتوان) قریه سنده آرامکوزین اولدینی صروده عادلجواز ، ارجیش و بارگیری ایله نفس وان طرف لرینی اشغال ایدن ایران عسکرینک احوالی تدقیق و تفتیشه لزوم کوره رک بومهم ایشی کوره بیله جک شایان اعتماد آدملرک بولمنسی معینده کی پاشالره و امرایه امر ایدر . پاشا و امرانک هربری کندی آدملرندن اولوق اوزره انتخاب ایلدکلی جصور و کارگذار ذواتی تقدیم ایدر لر ایه ده بونلرک اوتوز میلدن زیاده عرضی اولان کولی آقیر یلامق ایچون کمی به محتاج اوله جقلری اکلاشیله رق بر کرده عسکر ایچنده کمی یا یق علمنه واقف آدملر بولنوب بولمدیغنک تحقیق خصوصی طرف وزیر اعظمیدن امر اولنور . مجلسده حاضر بولتان امرادن اذمیدلی یدی بلا محمود بک اوتهدنبری زنجریکی باشی سنانک معمولات نجاریه ده بیوک بر اقتدار صاحبی اولدینی

مندرجہ سنک رومان کبی خیالخانہ محصولی اولدیغنه قناعت حاصل ایتدک . ایشته « قیودات مهمه » حقدده کی اعتاد مزک درجه سنی شو بر قج سوزله عرض ایتدکدن سو کره اصل مقصدده توجیه کلام ایدرک دیرزکه : معمار سان ۱۸۹۵ سنه هجریه سی رجب شریفنک طقوزنجی کونی نفس قیصریه قصبه سنده کهواره زیب عالم وجود اولوب ۹۱۸ سنه سنده یعنی تاریخ حیاتنک یکرمی او چنجی سالنه رسیده اولدیغنده یاوز سلطان سلیم اول حضرتلرینک صادر اولان اراده ملوکانه لری منظوقنجه قیصریه سنجاغنده ایلك دفعه اوله رق دوشیرمه اصولنک حین اجرا سنده در سعادته کتیرلمش ویکی چری نفر لکنه عائد تربیه بی کورمک اوزره ات میداننده کی اوجاغه قبولاندرلمش ایدی . [۱]

قوجه معمار طبعاً نجار یاردمش اولدیغندن دهها قیصریه دهه یعنی هنوز عنفوان شباننده ایکن لهو ولعب نامنه اولانجه اکلنجه سنی کسر ، بیحقی ، دستره وسائر آلات وادوات نجاریه بی یقالایوب باغچه لرنده یارطاوق کومسی یایمق ، یاخود حوضه بر فواره تصنیع ایتمک ، صوبولنی تعمیرله اوغراشمق کبی معمارلغه عائد امور ومصالح تشکیل ایدردی . وقتا که در سعادته کلدکده ات میداننده کی اوجاغده - یکی چریلرک برچوغنی اهل صنعت اولدقلری معلومدر - نجارلق مسلکنه سالک اوله رق بر قاج سنه لر استادینه [۲] حسن خدمتله کندیسندن خیردعالر المشدر .

معمار سان مجبمی اوغلانلقدن یکی چری نفر لکنه ارتقا ایلدیکی کون پیاده اوله رق ایران سفرینه کیتمش واستقبالک کندیسنه حاضرلمش [۱] (قیودات) ده معمار سنانک پدري خوستو نمنده برکیمسه اولدیغی مذکوردر .

[۲] تأسف اولنورکه مشارالیهک استادی کیم اولدیغی آکلاشیله مامشدر .

« بو حقیر ، سلطان سلیم خان اولك كلكستان سلطنتك دوشیرمه سی . اولوب قیصریه سنجاغنده ابتدا اوغلان دوشیرمك اول زمانده واقع اولمشدر . غلام عجمیاندن هنجار طبع مستقیم ایله نجارلق سمته طالب وراغب اولوب استاد خدمتده پرکاروار ثابتقدم اوله رق مرکزومدار کوزله دم . »

ایشته شو عباریه دقت ایدیله جك اولورسه مشارالیهك مجاری . دكل ، قیصریه لی اولدینی صراحتاً اکلاشیله جفی کبی ۹۱۸ تاریخده یعنی . یاوز سلطان سلیم خان حضر تترینك عهد سلطنت هایونلرنده یکی چری . اوجاغنه قبول ایدیلم ذمیلر میاننه هیچ بروقت اجنبی خرسیتیانلر قاتلاماش اولدینی صراحت تاریخیه ایله ده مبرهن ای دوکی دوشونیلورسه معمار مشارالیهك ملیت قدیمه سنی تعیین ایچون کندوسنه اسناد اولنان مجارلغك ، اصلسر اوله جفی تظاهر ایلر .

معمار قوجه سنان بن عبدالمنانك ترجمه احوالی یازمق ایچون مأخذ اتخاذ ایتدیكمز آثار متعدده میاننده یوقاریده ذکری سبقت ایدن « قیودات مهمه » نام عربجه رساله مقصودی - بر درجهیه قدر - تأمین و بعض یرلرنده « ایچنده بولندیغمز شو عصر ترقینك یتیشدیردیکی قوجه سنان » کبی تعییراتدن رساله مذکورهنك معمارسانك بر حیات بولندیفی زمانلرده قلمه الندیغنی تبیین ایدیورسده بونك محرری کیم اولدیغنه دائر بر قیده تصادف اولنه مامشدر . بونك ایچون محرری حقنده برشی دیه میه جكمز طبعیدر . شو قدر وارکه « قیودات مهمه » ده کوردیکمز تاریخه مستند محاکات و تفصیلاتی بینه تاریخ کتابلرندن اك معتمدیه اولانلرینك ، اوبابده ویرد کلری معلومات ایله تطبیق ایدرک کمال درجه مطابقتی کوردك . بونك اوزرینه تفصیلات

درجه لرینه ایصال ایتمک شان و شرفی ترجمه احوال شریفه لرینی یازمقده
بوئدیغمز (قوجه معمار سنان بن عبدالمنان) ه میسر اولمشدر .

*
**

بعض مترجمین احوال معمار سنانی « عن اصل اوستریا اهالیسندن
اولوب اسارتله استانبوله ککش و دین مین اسلامه مشرف اولمش بر
مجاردر » دیه یازمشلر و حتی دیوان محاسبات اعضاسندن مرحوم و مغفور
مشهور احمد رفعت افندی ترتیب و تلفیق بیوردقلری « لغات تاریخیه
و جغرافیه » نام اثر معتبر لرینه دخی اول وجه ایله قید و تزییر ایتمشلر
ایسهده حقیقت حال اولیه اولمدینی و مشارالیه عن اصل قیصریه
اهالیسندن بر رومک اوغلی اولدینی آشاغیده اثبات ایدیه جکدر .

بز مشارالیهک ترجمه احوالی یازمق ایچون ایلك دفعه تدقیقات
اجراسنه کیریشدیکمزده قوجه معمارک صورت گذران حیاتی جمع
ایتکدهکی مشکلاتی اول کندیسنگ مجاری و یاخود قیصریه لی اولدینی
حقنه موجود اولان ایکی روایتدن هانکیسی طوغری اوله جفنی
تعیینده حس ایلدک . بنا برین حل مشکل ایچون پچوی ، نعیمه ، کنه -
الخبار ، خبر صحیح ، خیره افندی کبی معتبرات کتب تاریخیه کوز
گذریدرک ایسهده او بایدهکی مشکلمزی مشارالیهک اثر تألیفی اولوب
« تذکره البیان معمار سنان » اسمیه توسیم بیوردقلری کتابیله حل
ایتدیکمز کبی ارادیغمز تفصیلاتی دخی هنوز طبع و نشر اولنماش اولان
« قیودات مهمه » نام عربجه برسالهده بولدق .

معمار سنانک هویتی هر درلو اعتراضدن ازاده اولمق صورتیله
تعیین ایدن اثر مشارالیهک تألیف کرده سی اولان « تذکره البیان »
اوله جفنی شبهه سزدر . معمار سنان کتابنده شویله دیور :

مؤسسك شرفی قزنان ذات بروسه ده کی مشهور (یشیل جامع) شریفی انشا ایدن معمار الیاس ابن علی [۱] نامنده بر عثمانلیدر که بوجامع نور لامع دخی ۸۲۷ سنه سنده بنا ایدلدیکنه نظراً « طرز معماری عثمانی » نك دخی ابتدای ظهوری بوتاریخ دیمک اولور .

عالم امکانده هیچ برشیک ابتدای ایجادنده تعدیل واصلاح قبول اتمیه جک درجه ده حائر مکملیت اوله مامسی قانون طبیعتک احکام عمومیه سی مقتضیاتندن اولدیغندن (معمار الیاس علی) نك تأسیس کرده سی بولنان « طرز معماری عثمانی » دخی تعدیلات واصلاحاته بالطبع محتاج ایدی . بنا برین بوبابده اک زیاده تعدیلات وعلاوات واصلاحات اجرا ایدن ذات دخی استانبولده کی بایزید جامع شریفی انشا ایدن معمار شهر (خیرالدین رحمة علیه) در .

واقعا خیرالدیندن اول معمار (محمد المجنون) ، معمار (موسی) کبی اساتذۀ معماران عثمانیه نك دخی صنایع نفیسه نك اک عالیسی اولان بوفن جلیل القدرده کوستردکلری ترقی واصلاحات انکار اولنه ماز ایسه ده بونلرک هیچ بریسی معمار خیرالدینک کعبه واصل اوله مامشردر . خیرالدیندن صوکره یتیشن معمار قاسملره ، کمال الدینلره کلنجه بونلر دخی مهرۀ اساتذۀ معماران عثمانیه دن اولوب زمانلر نده معمارلرک ترقیسی ایچون سزای تجیلات هممات جدیده بولنه رق اثر لریله بیوک بیوک شهرت قزائمشردر . آنحق « طرز معماری عثمانی » نی تکمل

[۱] بعض تاریخ کتابلری بوجامعک (محمد المجنون) نام معمار معرفتیه بنا ایدلش اولدیغنی یازمشلر ایسه ده بوروایتک طوغری اولدیغنی جامع مذکورده کی محفل هایونک بالاسنده « قدم هذا البناء الشریف بمعرفة معمار الیاس علی فی سنة سبع وعشرين وثمان مائة » دیه محرر بولمسیله مثبتدر .

مع هذا شور وایت قبول ایدلسه بيله چین، و هند، مصر، فلسطین .
آثور، میدیا، قدیم یونان، روما، ایران، غوت، عرب، بیزانتین،
سلاجقه و هلم جرا کره ارض اوزرنده . بر وقت اثبات موجودیت
و بسط بساط مدیته اجرای حکومت ایش اولان اقوام سالفه نك
وجوده کتیر دکلری آثار معماریه تدقیق ایدیلنجه ملل مرقومه نك
هریری کندیلرینه مخصوص بشقه طرز انشالر ایجاد ایلدکلری انکار
اولنه ماز .

بوقیلدن اوله رق جتتمکان فردوس آشیان غازی سلطان (عثمان)
خان اول حضرتلری دخی بنیان رصین الارکان سلطنت عثمانیه بی سکود،
بینه جك، طومانلیج قصبه لر یله نواچیسنده تأسیس و بنیاده بذل همت
بیوردقلری صروده بنا ایتدیر دکلری ابنه و اما کن جسیمه کرک اقوام
سالفه نك و کرک اوزمانلرده موجود بولنان ملدن هیچ برینک اصول
معماریه سنه بکزه مامسی نظر دفته آلنیرسه سلطان مشارالیه حضرتلرینک
« عثمانلی » نام جلادتنه نسبتله یاد ایدیله جك یکی بر « طرز معماری »
آرامقده اولدقلری تظاهر ایلر .

ایشته سلطان مشارالیه حضرتلرینک دور سلطنتلرندن چلبی سلطان
محمد خان عالیه الرحمه والغفران حضرتلرینک ایام حکومتلرینه کانجه یه
دکین کدرا ن ایدن مدت طرفنده ممالک محروسه عثمانیه ده یاییلان بنالرک
هیچ بر قومک طرز معمارینه مشابه اولماسی و حتی بری دیکرینه
بيله بکزه مامسی اووقته کانجه یه دکین « طرز معماری عثمانی » نك هنوز
تقرر و تأسس ایده مامش اولدیغنی اثبات ایدر .

« طرز معماری عثمانی » بی تأسیسه احراز موفقیتله موجود نك ،

رئیس معماران قوجه سنان بن عبدالمنان

(اقدام) غزنه سنك ۱۱ ثمرین اول ۳۱۲ تاریخی نسخه سندن مقتبدر :

« مدینت » کبی « فن معماری » نك دخی الك اول نزهده ظهور
ایتدیکیله الك اول نزهیه انتقال ونه صورتله انتشار ایلدیکنه دائر حکمای
مدققین وشون ووقایع عالمی تحقیق ایله اشتغال ایلین مورخین پك چوق
تدقیقات اجرا ایلمشدر در . بونلرک نتیجه آراء وحکماری « فن
معماری » مدینتله اجتماع ایلیورسهده مهد ظهوری وکیفیت انتشاری
مبخرنده کی احکام وزهاب ایشک ایچندن چیقيله میه جق درجه ده
یکدیگره مباندر .

مباینت مذکور نك درجاتی واسباب موجب سی بوراده تعداده
کیریشیله جک اولسه پك اوزون سوره جکندن بشقه اوجهت صدمز
خارجنده بولندیغندن اوبابده تفصیلات اعطاسنه حاجت کوريله مامشدر .
تاریخ کتابلری ، بوکبی مختلف فیه موادده اقوال معتبره اولمق اوزره
اکثریت هانکی طرفده ایسه او قولی ترجیح وقبول ایتمکده در .
بناءً علیه بزده اوقاعده کلیه به بالتبعیه تاریخک . فن معماری الك اول
چینده ظهور ایدرک اورادن اولا هنده وبعده صر مسیله مصر ، فلسطین
وآنور طرفلرینه مدینتله برابر انتقال وانتشار ایتمشدر ، قیدنی اقتباس
ایلدک .



NA

1373

S5S2

1897

کتابخانه اقدام

Sā'ī, Muṣṭafā

عدد ۱۳

آثار اسلافدن

Tezkiret

ül-bünyān

تذکرۃ البنیان

قوجه معمارسانک مکملاً ترجمه حالیه آناری
حقنده معلوماتی حاویدر

مؤلفی

ساعی

طابع وناشری

اقدام غزتهسی صاحب امتیاز وباش محرری

احمد جودت

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه طبع اولنمشدر

درسعادت — اقدام مطبعهسی

۱۳۱۵

SEEN BY
PRESERVATION
SERVICES

DATE APR 1 3 1915

2686

8a/256

NA
1373
S5S2
1897

Sā'ī, Mustafā
Tezkiret ul-bunyan

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

